

RAPORT Z WIZYTACJI
(profil ogólnoakademicki)

dokonanej w dniach 22-23 czerwca 2017 r. na kierunku

pedagogika specjalna

prowadzonym na Wydziale Nauk Pedagogicznych

Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej

w Warszawie

Warszawa, 2017

Spis treści

1. Informacja o wizytacji i jej przebiegu	4
1.1. Skład zespołu oceniającego Polskiej Komisji Akredytacyjnej.....	4
1.2. Informacja o procesie oceny	4
2. Podstawowe informacje o programie kształcenia na ocenianym kierunku.....	5
3. Ogólna ocena spełnienia kryteriów oceny programowej	9
4. Szczegółowy opis spełnienia kryteriów oceny programowej.....	10
Kryterium 1. Koncepcja kształcenia i jej zgodność z misją oraz strategią uczelni.....	10
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 1.....	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron.....	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Dobre praktyki	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Zalecenia	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Kryterium 2. Program kształcenia oraz możliwość osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 2.....	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron.....	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Dobre praktyki	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Zalecenia	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Kryterium 3. Skuteczność wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia	25
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 3.....	25
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron.....	25
Dobre praktyki	30
Zalecenia	31
Kryterium 4. Kadra prowadząca proces kształcenia	31
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 4.....	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron.....	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Dobre praktyki	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Zalecenia	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Kryterium 5. Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym w procesie kształcenia.....	34
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 5.....	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron.....	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.

Dobre praktyki	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Zalecenia	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Kryterium 6. Umiejdzynarodowienie procesu kształcenia	36
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 6.....	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron.....	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Dobre praktyki	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Zalecenia	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Kryterium 7. Infrastruktura wykorzystywana w procesie kształcenia	38
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 7.....	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron.....	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Dobre praktyki	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Zalecenia	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Kryterium 8. Opieka nad studentami oraz wsparcie w procesie uczenia się i osiągnięcia efektów kształcenia	41
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 8.....	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron.....	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Dobre praktyki	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Zalecenia	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
8. Ocena dostosowania się jednostki do zaleceń z ostatniej oceny PKA, w odniesieniu do wyników bieżącej oceny.....	45
Załączniki:	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Załącznik nr 1. Podstawa prawna oceny jakości kształcenia	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Załącznik nr 2. Szczegółowy harmonogram przeprowadzonej wizytacji uwzględniający podział zadań pomiędzy członków zespołu oceniającego	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Załącznik nr 3. Ocena wybranych prac etapowych i dyplomowych	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Załącznik nr 4. Wykaz nauczycieli akademickich, którzy mogą być zaliczeni do minimum kadrowego kierunku (spośród nauczycieli akademickich, którzy złożyli oświadczenie o wyrażeniu zgody na zaliczenie do minimum kadrowego)....	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Załącznik nr 5. Wykaz nauczycieli akademickich, którzy nie mogą być zaliczeni do minimum kadrowego kierunku (spośród nauczycieli akademickich, którzy złożyli oświadczenie o wyrażeniu zgody na zaliczenie do minimum kadrowego)....	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Załącznik nr 6. Wykaz modułów zajęć, których obsada zajęć jest nieprawidłowa	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.

Załącznik nr 7. Informacja o hospitowanych zajęciach i ich ocena **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

1. Informacja o wizytacji i jej przebiegu

1.1. Skład zespołu oceniającego Polskiej Komisji Akredytacyjnej

Przewodniczący: prof. dr hab. Amadeusz Krause, członek PKA

członkowie:

1. prof. dr hab. Bożena Muchacka, członek PKA
2. dr hab. Sławomir Przybyliński, ekspert PKA
3. Sylwia Gamoń, ekspert PKA ds. studenckich
4. mgr Grzegorz Kołodziej, ekspert PKA ds. postępowania oceniającego

1.2. Informacja o procesie oceny

Ocena jakości kształcenia na kierunku pedagogika specjalna na Wydziale Nauk Pedagogicznych im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie odbyła się z inicjatywy Polskiej Komisji Akredytacyjnej w ramach harmonogramu prac określonego przez Komisję na rok akademicki 2016/2017. Wizytacja tego kierunku studiów odbyła się po raz trzeci. Poprzednia ocena jakości kształcenia na ww. kierunku została przeprowadzona w 2011 roku i zakończyła się wydaniem oceny pozytywnej.

Obecna wizytacja została przygotowana i przeprowadzona zgodnie z obowiązującą procedurą oceny programowej Polskiej Komisji Akredytacyjnej. Wizytację poprzedzono zapoznaniem się zespołu oceniającego z raportem samooceny przedłożonym przez Uczelnię. Natomiast raport zespołu oceniającego został opracowany na podstawie, analizy prac etapowych oraz losowo wybranych prac dyplomowych wraz z ich recenzjami, wizytacji bazy naukowo-dydaktycznej, a także spotkań i rozmów przeprowadzonych z Władzami Uczelni i Wydziału, pracownikami, a także studentami ocenianego kierunku. Podstawa prawna oceny została określona w Załączniku nr 1, a szczegółowy harmonogram przeprowadzonej wizytacji, uwzględniający podział zadań pomiędzy członków zespołu oceniającego, w Załączniku nr 2.

2. Podstawowe informacje o programie kształcenia na ocenianym kierunku

Nazwa kierunku studiów	Pedagogika specjalna
Poziom kształcenia (studia I stopnia/studia II stopnia/jednolite studia magisterskie)	Studia pierwszego i drugiego stopnia
Profil kształcenia	Ogólnoakademicki
Forma studiów (stacjonarne/niestacjonarne)	Stacjonarne i niestacjonarne
Nazwa obszaru kształcenia, do którego został przyporządkowany kierunek (w przypadku, gdy kierunek został przyporządkowany do więcej niż jednego obszaru kształcenia należy podać procentowy udział liczby punktów ECTS dla każdego z tych obszarów w liczbie punktów ECTS przewidzianej w planie studiów do uzyskania kwalifikacji odpowiadającej poziomowi kształcenia)	<p>Studia pierwszego stopnia:</p> <ul style="list-style-type: none"> • obszar nauk społecznych, w zakresie 80-91% punktów ECTS (w zależności od specjalności) • obszar nauk humanistycznych – 3% punktów ECTS • obszar nauk medycznych i nauk o zdrowiu oraz nauk o kulturze fizycznej - 5-14% punktów ECTS (w zależności od specjalności) <p>Studia drugiego stopnia:</p> <ul style="list-style-type: none"> • obszar nauk społecznych, w zakresie 85-90% punktów ECTS (w zależności od specjalności) • obszar nauk humanistycznych – 3% punktów ECTS • obszar nauk medycznych i nauk o zdrowiu oraz nauk o kulturze fizycznej - w zakresie 3-7% punktów ECTS (w zależności od specjalności)
Dziedziny nauki/sztuki oraz dyscypliny naukowe/artystyczne, do których odnoszą się efekty kształcenia na ocenianym kierunku (zgodnie z rozporządzeniem MNiSW z dnia 8 sierpnia 2011 w sprawie obszarów wiedzy, dziedzin nauki i sztuki oraz dyscyplin naukowych i artystycznych, Dz.U. 2011 nr	<p><u>Zgodnie z informacjami zamieszczonymi w raporcie samooceny przedłożonym przez Jednostkę:</u></p> <p>Studia pierwszego stopnia:</p>

179 poz. 1065)	<ul style="list-style-type: none"> • dziedzina nauk społecznych, dyscypliny: pedagogika, psychologia, socjologia • dziedzina nauk humanistycznych, dyscyplina filozofia • dziedzina nauk medycznych <p>Studia drugiego stopnia:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dziedzina nauk społecznych, dyscypliny: pedagogika, psychologia • dziedzina nauk humanistycznych, dyscyplina filozofia • dziedzina nauk medycznych <p><u>Zgodnie z informacjami zamieszczonymi w systemie POL-on (dostęp 15 lipca 2017 r.):</u></p> <p>Studia pierwszego i drugiego stopnia:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dziedzina nauk społecznych, dyscypliny: pedagogika, psychologia • dziedzina nauk humanistycznych, dyscypliny: pedagogika, psychologia • dziedzina nauk o zdrowiu
Liczba semestrów i liczba punktów ECTS przewidziana w planie studiów do uzyskania kwalifikacji odpowiadającej poziomowi kształcenia	<p>Studia pierwszego stopnia - 6 semestrów/ 184 punkty ECTS</p> <p>Studia drugiego stopnia – 4 semestry/ 120 punktów ECTS</p>
Specjalności realizowane w ramach kierunku studiów	<p><u>Studia stacjonarne pierwszego stopnia</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością intelektualną, pedagogika opiekuńczo-wychowawcza • Edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością intelektualną, edukacja wczesnoszkolna • Logopedia • Surdopedagogika, wychowanie przedszkolne • Surdopedagogika, edukacja wczesnoszkolna • Tyflopädagogika, edukacja wczesnoszkolna • Terapia pedagogiczna, wczesne wspomaganie rozwoju dziecka • Pedagogika terapeutyczno-lecznicza i opiekuńczo-wychowawcza, edukacja wczesnoszkolna

- Pedagogika resocjalizacyjna, pedagogika opiekuńczo-wychowawcza
- Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka, wychowanie przedszkolne
- Profilaktyka społeczna z resocjalizacją

Studia niestacjonarne pierwszego stopnia

- Edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością intelektualną, pedagogika opiekuńczo-wychowawcza
- Surdopedagogika, edukacja wczesnoszkolna
- Pedagogika resocjalizacyjna, pedagogika opiekuńczo-wychowawcza
- Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka, wychowanie przedszkolne

Studia stacjonarne drugiego stopnia

- Logopedia
- Edukacja integracyjna i włączająca
- Edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością intelektualną
- Terapia pedagogiczna
- Rehabilitacja wzroku osób słabowidzących
- Edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością intelektualną i autyzmem
- Surdopedagogika z terapią pedagogiczną
- Rehabilitacja osób ze sprzężoną niepełnosprawnością
- Pedagogika resocjalizacyjna z profilaktyką społeczną – kwalifikacja
- Pedagogika resocjalizacyjna z profilaktyką społeczną – kontynuacja
- Rehabilitacja społeczno-zawodowa

Studia niestacjonarne drugiego stopnia

- Logopedia
- Edukacja integracyjna i włączająca
- Edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością intelektualną
- Terapia pedagogiczna

	<ul style="list-style-type: none"> • Edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością intelektualną i autyzmem • Surdopedagogika z terapią pedagogiczną • Pedagogika terapeutyczno-lecznicza • Rehabilitacja osób ze sprzężoną niepełnosprawnością • Pedagogika resocjalizacyjna z profilaktyką społeczną – kwalifikacja • Pedagogika resocjalizacyjna z profilaktyką społeczną – kontynuacja • Profilaktyka społeczna z resocjalizacją sądową • Rehabilitacja społeczno-zawodowa 	
Tytuł zawodowy uzyskiwany przez absolwentów	studia pierwszego stopnia – licencjat studia drugiego stopnia - magister	
Liczba nauczycieli akademickich zaliczanych do minimum kadrowego	46 nauczycieli akademickich na studiach pierwszego stopnia , w tym 7 ze stopniem naukowym doktora habilitowanego oraz 39 osób ze stopniem naukowym doktora 41 nauczycieli na studiach drugiego stopnia , w tym 8 ze stopniem naukowym doktora habilitowanego oraz 33 osoby ze stopniem naukowym doktora	
	Studia stacjonarne	Studia niestacjonarne
Liczba studentów kierunku	studia pierwszego stopnia – 983 studia drugiego stopnia - 472	studia pierwszego stopnia – 406 studia drugiego stopnia -744
Liczba godzin zajęć wymagających bezpośredniego udziału nauczycieli akademickich i studentów na studiach stacjonarnych	studia pierwszego stopnia: w zakresie 2470-2745 godzin (w zależności od specjalności) studia drugiego stopnia: w zakresie 1210-1240 godzin (w zależności od specjalności)	

3. Ogólna ocena spełnienia kryteriów oceny programowej

Kryterium	Ocena stopnia spełnienia kryterium ¹ Wyróżniająca / W pełni / Zadowolająca/ Częściowa / Negatywna
Kryterium1.Koncepcja kształcenia i jej zgodność z misją oraz strategią uczelni	W pełni
Kryterium2.Program kształcenia oraz możliwość osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia	W pełni
Kryterium3.Skuteczność wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia	W pełni
Kryterium4.Kadra prowadząca proces kształcenia	Wyróżniająco
Kryterium5.Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym w procesie kształcenia	Wyróżniająco
Kryterium6.Umiędzynarodowienie procesu kształcenia	Wyróżniająco
Kryterium7.Infrastruktura wykorzystywana w procesie kształcenia	Wyróżniająco
Kryterium8.Opieka nad studentami oraz wsparcie w procesie uczenia się i osiągnięcia efektów kształcenia	W pełni

Jeżeli argumenty przedstawione w odpowiedzi na raport z wizytacji lub wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy będą uzasadniały zmianę uprzednio sformułowanych ocen, raport powinien zostać uzupełniony. Należy, w odniesieniu do każdego z kryteriów, w obrębie którego ocena została zmieniona, wskazać dokumenty, przedstawić dodatkowe argumenty i informacje oraz syntetyczne wyjaśnienia przyczyn, które spowodowały zmianę, a ostateczną ocenę umieścić w tabeli 1.

Tabela 1

Kryterium	Ocena spełnienia kryterium ¹ Wyróżniająca / W pełni / Zadowolająca/ Częściowa
Uwaga: należy wymienić tylko te kryteria, w odniesieniu do których nastąpiła zmiana oceny	

¹W przypadku gdy oceny dla poszczególnych poziomów kształcenia różnią się, należy wpisać ocenę dla każdego poziomu odrębnie.

4. Szczegółowy opis spełnienia kryteriów oceny programowej

Kryterium 1. Koncepcja kształcenia i jej zgodność z misją oraz strategią uczelni

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 1

1.1. Koncepcja kształcenia

APS w Warszawie kontynuuje się tradycje Państwowego Instytutu Pedagogiki Specjalnej utworzonego w 1922 roku. Patronem Uczelni jest twórczyni pedagogiki specjalnej w Polsce Maria Grzegorzewska. Swoistym mottem/przesłaniem wyrażonym w misji Jednostki jest hasło Patronki: „nie ma kaleki - jest człowiek” (uchwała nr 5A /08-09 Senatu APS z dnia 24 września 2008 r. w sprawie misji Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej). Misją APS jest „przygotowanie pedagogów specjalnych i nauczycieli pracujących na rzecz osób z różnorodnymi rodzajami niepełnosprawności w duchu poszanowania ich ludzkich i obywatelskich praw, zrozumienia i akceptacji dla odmienności, traktowania niepełnosprawności jako niezbywalnego elementu ludzkiej kondycji oraz włączania osób niepełnosprawnych w życie społeczeństwa na zasadzie równoprawnych obywateli.” (§ 1). W Jednostce opracowano także strategię rozwoju (uchwała nr 181/11-12 Senatu APS z dnia 19 września 2012 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie na lata 2012-2020). Mowa w niej m.in. o wizji, założeniach strategii, działaniach i celach strategicznych. Koncepcja kształcenia kierunku pedagogika specjalna zdecydowanie wielopłaszczyznowo wpisuje się w założenia zaprezentowane w misji i strategii Uczelni. Koncepcja jest przemyślana i nawiązująca ofertą specjalnościową do słów Marii Grzegorzewskiej. Wyraża się to przede wszystkim w celach kształcenia oraz w proponowanych specjalnościach, które są zgodne z potrzebami rynku pracy. Rozmaitość oferowanych specjalności jest imponująca, dająca absolwentom pedagogiki specjalnej szerokie możliwości zatrudnienia w zawodzie. Przykładowo na studia stacjonarne oferowane są (I st.): Profilaktyka społeczna z resocjalizacją; Pedagogika terapeutyczno-lecznicza i arteterapia; Edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością intelektualną, pedagogika opiekuńczo-wychowawcza; Edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością intelektualną, edukacja wczesnoszkolna; Logopedia; Surdopedagogika, wychowanie przedszkolne; Surdopedagogika, edukacja wczesnoszkolna; Tyflopädagogika, edukacja wczesnoszkolna; Terapia pedagogiczna, wczesne wspomaganie rozwoju dziecka; Pedagogika terapeutyczno-lecznicza i opiekuńczo-wychowawcza, edukacja wczesnoszkolna; Pedagogika resocjalizacyjna, pedagogika opiekuńczo-wychowawcza; Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka, wychowanie przedszkolne. Natomiast na studiach stacjonarnych na II stopniu: Rehabilitacja osób ze sprzężoną niepełnosprawnością; Pedagogika resocjalizacyjna z profilaktyką społeczną; Pedagogika resocjalizacyjna z profilaktyką społeczną; Rehabilitacja społeczno-zawodowa; Logopedia; Edukacja integracyjna i włączająca; Edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością intelektualną; Terapia pedagogiczna; Rehabilitacja wzroku osób

słabowidzących; Edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością intelektualną i autyzmem; Surdopedagogika z terapią pedagogiczną.

W koncepcji kształcenia uwzględnia się aktualny stan wiedzy z zakresu pedagogiki specjalnej, jak również jej powiązań z szeroko pojętymi zakresami nauk społecznych, humanistycznych oraz medycznych, do których przypisano oceniany kierunek. Uwzględnianie w koncepcji kształcenia wzorców i doświadczeń krajowych i międzynarodowych właściwych dla kierunku pedagogika specjalna wynika m.in. z czynnego udziału pracowników w krajowych i międzynarodowych inicjatywach naukowych (konferencje, projekty), co przekłada się następnie na prezentowane na zajęciach treści kształcenia. Jest to zatem istotne powiązanie między prowadzonymi badaniami naukowymi a dydaktyką, co zbieżne jest z zapisami strategii rozwoju APS. Doświadczenia krajowe i zagraniczne pracowników tworzących, doskonalących koncepcję kształcenia oraz realizujących zajęcia na poszczególnych specjalnościach ocenianego kierunku powodują, że koncepcja jest innowacyjna, szczególnie specjalnościowo, a także oparta o współczesne nurty humanistyczne, jest także odzwierciedleniem zmian zachodzących na rynku pracy. Ważnym elementem koncepcji, jest fakt szerokiej i wielopłaszczyznowej współpracy Instytutu Pedagogiki Specjalnej APS ze środowiskiem potencjalnych pracodawców, których wdraża się i włącza w współtworzenie koncepcji kształcenia na kierunku pedagogika specjalna. Ma to na celu poszukiwanie optymalnych ścieżek rozwoju koncepcji kształcenia, zorientowanej na płaszczyźnie badawczej i praktycznej. Przyszłościowo władze Uczelni planują rozpocząć z uczelniami zagranicznymi wspólne kształcenie na ocenianym kierunku, i tym samym nadawać studentom podwójne dyplomy.

1.2. Badania naukowe w dziedzinie / dziedzinach nauki / sztuki związanej / związanych z kierunkiem studiów

Nauczyciele wizytowanego kierunku prowadzi badania krajowe i międzynarodowe. W latach 2014-16 realizowanych było 31 projektów badawczych finansowanych z dotacji na utrzymanie potencjału badawczego WNP oraz granty krajowe i projekty badawcze w ramach współpracy międzynarodowej. Uczelnia prowadzi dwa punktowane czasopisma naukowe związane z kierunkiem studiów. Główne kierunki badań dotyczą między innymi: tożsamości pedagogiki specjalnej (jej miejsca w naukach społecznych i pedagogicznych; tradycji i współczesności kształcenia specjalnego; dydaktyki specjalnej); wielowymiarowego ujęcia niepełnosprawności jako złożonej kategorii psychologicznej, społecznej, edukacyjnej, kulturowej, medycznej, prawnej i ekonomicznej; psychospołecznego funkcjonowania osób z niedostosowaniem społecznym; diagnostyki psychologiczno-pedagogicznej odchyleń od normy w rozwoju poznawczym, percepcyjnym, emocjonalnym, społecznym; integracji i inkluzji społecznej, edukacyjne; skuteczności form i metod oddziaływań edukacyjnych, rehabilitacyjnych, terapeutycznych, resocjalizacyjnych; rodziny dziecka z niepełnosprawnością i systemów wsparcia; społecznego i zawodowego rozwoju osób odbiegających od normy w różnych obszarach psychospołecznego funkcjonowania. Przykładowe projekty naukowe z tych zakresów to:

- *Innovation Laboratories in the development of competences of special pedagogy teachers and people with special educational needs* (Erasmus+, termin realizacji: 01.09.2014-31.08.2017).

- Projekt APS oraz Uniwersytetu w Agder, Norwegia: *Edukacja środowiskowa dla zrównoważonego rozwoju w kształceniu nauczycieli* (Norway Grants, FSS i fundusze EOG).
- Projekt *Akademickie Centrum Kreatywności* (Wydział Nauk Pedagogicznych APS, termin realizacji: 2014/2015, środki Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego).
- Projekt *Klasa włączająca jako środowisko edukacyjne dla uczniów sprawnych* realizowany ze środków Narodowego Centrum Nauki (konkurs Opus) w latach 2013-16, poświęcony ocenie tego, jakim środowiskiem edukacyjnym są klasy integracyjne i włączające dla gimnazjalistów bez niepełnosprawności.
- Projekt *Wdrażanie Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych – wspólna sprawa* realizowany w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020, współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego. Partner wiodący: Polskie Forum Osób Niepełnosprawnych. Jest on ważnym etapem wdrażania Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych (KPON), która ratyfikowana została przez Polskę we wrześniu 2012 r. Termin realizacji: 2016-2018.
- Projekt *Mobile Intercultural Cooperative Learning (MICOOL)* realizowany w ramach Programu „Erasmus+” przez 7 partnerów z 6 państw europejskich.
- Organizacja cyklu Międzynarodowych Konferencji Pedagogiki Specjalnej OSOBA, odbywających się pod hasłami: *Interdyscyplinarne konteksty wczesnej interwencji, wczesnego wspomagania rozwoju dziecka* (2014, 2016),

Badania naukowe są prowadzone w zakresie dyscypliny pedagogika. W badaniach oraz konferencjach naukowych są zaangażowani studenci. Analiza zakres badań pozwala na stwierdzenie, że są one kompleksowe, różnorodne i aktualne w problematyce pedagogiki specjalnej. Ich zakres pozwala na osiąganie zakładanych efektów kształcenia na ocenianym kierunku, w tym w szczególności na pogłębianiu wiedzy, umiejętności prowadzenia badań oraz kompetencji społecznych niezbędnych do procesu badawczego. Prowadzone w Jednostce badania przenoszą się bezpośrednio na udoskonalanie koncepcji kształcenia i programu studiów. Treści wynikające z podejmowanych obszarów badawczych są włączane do programów kształcenia, pełniąc funkcję poznawczą jako nowa wiedza oraz wzbogacając metodologicznie (m.in. opracowane narzędzia pomiaru) procedury badawcze. W ten sposób studenci przygotowani są do podejmowania samodzielnych działań badawczych w swojej przyszłej pracy zawodowej lub dalszym kształceniu.

Badania międzynarodowe przyczyniają się do umiędzynarodowienia procesu kształcenia. Między innymi pod ich wpływem utworzono nową innowacyjną ścieżkę kształcenia „Interdyscyplinarne Studia nad Niepełnosprawnością”, wpisując się w międzynarodowy nurt badań *Disability Studies*.

1.3. Efekty kształcenia

W APS w Warszawie na ocenianym kierunku przyjęto efekty kształcenia dla I i II stopnia uchwałą nr 25/12-13 Senatu Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej z dnia 20 lutego 2013 r. w sprawie przyjęcia efektów kształcenia na poszczególnych kierunkach studiów. Załącznik nr 9 do uchwały stanowi o efektach dla studiów I stopnia kierunku

pedagogika specjalna. Zestaw efektów zawiera 19 kierunkowych i 7 specjalnościowych efektów z wiedzy, 10 kierunkowych i 6 specjalnościowych z umiejętności oraz 6 efektów kierunkowych i 2 specjalnościowe z zakresu kompetencji społecznych. Zaś w załączniku nr 10 zamieszczono efekty dla II stopnia: 9 efektów kierunkowych i 5 specjalnościowych z zakresu wiedzy; 6 kierunkowych i 3 specjalnościowe z zakresu umiejętności; 5 kierunkowych i 2 specjalnościowe z zakresu kompetencji społecznych. Zastanawiać może włączenie do uchwały Senatu efektów specjalnościowych wraz z kierunkowymi. Efekty specjalnościowe są w mniejszości i trudno, żeby identyfikowały tak szeroką i bogatą ofertę specjalnościową na I i II stopniu pedagogiki specjalnej. Wydaje się, że bardziej doprecyzowują efekty kierunkowe niż dookreślają poszczególne specjalności. Jednostka nie przyjęła odrębnych efektów specjalnościowych dla poszczególnych realizowanych specjalności. W sylabusach są natomiast efekty przedmiotowe z odnośnikami do efektów kierunkowych. Zaprojektowane efekty kierunkowe oraz dołączone do nich specjalnościowe są czytelne i zrozumiałe, a także spójne z efektami dla obszarów, poziomu i profilu ogólnoakademickiego, do którego Uczelnia przyporządkowała kierunek pedagogika specjalna. Choć z zakresie przyporządkowania istnieją określone rozbieżności, o czym poniżej. Szkoda, że Jednostka przy tak znacznej różnorodności specjalnościowej nie pokusiła się o zdefiniowanie odrębnych efektów specjalnościowych, które jedynie mogłyby bardziej zdefiniować, czy wyeksponować specyfikę określonej specjalności. Przyjęte efekty specjalnościowe są istotne, ale na tyle ogólne, że odnoszą się do specjalności całościowo, a nie pojedynczo do każdej, np. (I st.) PC1_KS_W01 „zna podstawowe koncepcje: rehabilitacji, edukacji, terapii, resocjalizacji osób ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi i rozumie różnorodne uwarunkowania tych procesów”.

W dokumentacji wydziałowej w zbiorze sylabusów znajdują się te opracowane do przedmiotów język obcy i praktyka, z określonymi zdefiniowanymi efektami kształcenia.

Zgodnie z informacjami zamieszczonymi w raporcie samooceny Uczelnia przyporządkowała studia pierwszego stopnia do obszaru nauk społecznych - dziedzina nauk społecznych, dyscypliny: pedagogika, psychologia, socjologia; do obszaru nauk humanistycznych - dziedzina nauk humanistycznych, dyscyplina filozofia; obszar nauk medycznych - dziedzina nauk medycznych, dyscyplina medycyna. Natomiast studia drugiego stopnia: obszar nauk społecznych - dziedzina nauk społecznych, dyscypliny: pedagogika, psychologia; obszar nauk humanistycznych - dziedzina nauk humanistycznych, dyscyplina filozofia; obszar nauk medycznych - dziedzina nauk medycznych, dyscyplina medycyna. (Warto zauważyć, iż pełna nazwa podawanego obszaru nauk medycznych, zgodnie z Rozporządzeniem MNiSW z dnia 8 sierpnia 2011 r. w sprawie obszarów wiedzy, dziedzin nauki i sztuki oraz dyscyplin naukowych i artystycznych, brzmi: obszar nauk medycznych, nauk o zdrowiu oraz nauk o kulturze fizycznej).

Istnieją jednak rozbieżności w zakresie przyporządkowania kierunku z informacjami zamieszczonymi w systemie POL-on (dostęp 15 lipca 2017 r.): studia pierwszego i drugiego stopnia: dziedzina nauk społecznych, dyscypliny: pedagogika, psychologia; dziedzina nauk humanistycznych, dyscypliny: pedagogika, psychologia; dziedzina nauk o zdrowiu, nie wskazano dyscypliny. Należy zatem uściślić i ujednoczyć niniejsze informacje zgodnie ze stanem faktycznym.

Przyjmując informację Jednostki z raportu samooceny o przyporządkowaniu, to należy stwierdzić, iż wskazane tam obszary, dziedziny i dyscypliny naukowe posiadają

odzwierciedlenie w przyjętym opisie efektów kształcenia dla studiów I i II stopnia o profilu ogólnoakademickim. Doprecyzowując jednak, to podany w raporcie obszar nauk medycznych, to zgodnie z rozporządzeniem MNiSW z dnia 8 sierpnia 2011 r. w sprawie obszarów wiedzy, dziedzin nauki i sztuki oraz dyscyplin naukowych i artystycznych, obszar nauk medycznych i nauk o zdrowiu oraz nauk o kulturze fizycznej.

Zgodnie z informacjami zamieszczonymi w raporcie samooceny Jednostka wyszczególnia specjalności tzw. nauczycielskie i nienauczycielskie. Prezentuje się to następująco: studia stacjonarne I stopnia, specjalności nauczycielskie: Edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością intelektualną, pedagogika opiekuńczo-wychowawcza; Edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością intelektualną, edukacja wczesnoszkolna; Logopedia; Surdopedagogika, wychowanie przedszkolne; Surdopedagogika, edukacja wczesnoszkolna; Tyflopädagogika, edukacja wczesnoszkolna; Terapia pedagogiczna, wczesne wspomaganie rozwoju dziecka; Pedagogika terapeutyczno-lecznicza i opiekuńczo-wychowawcza, edukacja wczesnoszkolna; Pedagogika resocjalizacyjna, pedagogika opiekuńczo-wychowawcza; Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka, wychowanie przedszkolne. Specjalność nienauczycielska: Profilaktyka społeczna z resocjalizacją.

Studia niestacjonarne I stopnia, specjalności nienauczycielskie: Edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością intelektualną, pedagogika opiekuńczo-wychowawcza; Surdopedagogika, edukacja wczesnoszkolna; Pedagogika resocjalizacyjna, pedagogika opiekuńczo-wychowawcza; Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka, wychowanie przedszkolne.

Studia stacjonarne II stopnia, specjalności nauczycielskie: Logopedia; Edukacja integracyjna i włączająca; Edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością intelektualną; Terapia pedagogiczna; Rehabilitacja wzroku osób słabowidzących; Edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością intelektualną i autyzmem; Surdopedagogika z terapią pedagogiczną.

Specjalności nienauczycielskie: Rehabilitacja osób ze sprzężoną niepełnosprawnością; Pedagogika resocjalizacyjna z profilaktyką społeczną – kwalifikacja; Pedagogika resocjalizacyjna z profilaktyką społeczną – kontynuacja; Rehabilitacja społeczno-zawodowa.

Studia niestacjonarne II stopnia, specjalności nauczycielskie: Logopedia; Edukacja integracyjna i włączająca; Edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością intelektualną; Terapia pedagogiczna; Edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością intelektualną i autyzmem; Surdopedagogika z terapią pedagogiczną; Pedagogika terapeutyczno-lecznicza.

Specjalności nienauczycielskie: Rehabilitacja osób ze sprzężoną niepełnosprawnością; Pedagogika resocjalizacyjna z profilaktyką społeczną – kwalifikacja; Pedagogika resocjalizacyjna z profilaktyką społeczną – kontynuacja; Profilaktyka społeczna z resocjalizacją sądową; Rehabilitacja społeczno-zawodowa.

Z powyższych informacji wynika, iż Uczelnia wyszczególnia szereg specjalności tzw. nauczycielskich zarówno na I jak i na II stopniu kształcenia. Warto przytoczyć zapis, który Jednostka zamieszcza w raporcie samooceny przy specjalnościach, które określa mianem nauczycielskich. „Przyjęte przez nas określenie „nauczycielskie” oznacza, że absolwent uzyskuje kwalifikacje pedagogiczne określone przez Ministra Edukacji Narodowej w rozporządzeniu w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli.” Pomimo takiego zapisu, Uczelnia jednak, na wielu specjalnościach, jak wynika z dokumentacji (np. suplementy do dyplomu) nadaje kwalifikacje do wykonywania zawodu nauczyciela (rozporządzenie MNiSW z 17 stycznia 2012 r. w sprawie standardów kształcenia

przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela). W raporcie samooceny podaje się m.in., że w szkołach podstawowych ogólnodostępnych i integracyjnych (w tym klasy integracyjne) mogą znaleźć zatrudnienie absolwenci specjalności (I st.) np. Edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością intelektualną, pedagogika opiekuńczo-wychowawcza; edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością intelektualną, edukacja wczesnoszkolna; Logopedia; Pedagogika terapeutyczno-lecznicza i opiekuńczo-wychowawcza, edukacja wczesnoszkolna; Tyflopädagogika, edukacja wczesnoszkolna; Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka, wychowanie przedszkolne. W przedszkolach ogólnodostępnych oraz integracyjnych (w tym oddziały integracyjne) – (I st.) np. Edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością intelektualną, pedagogika opiekuńczo-wychowawcza; edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością intelektualną, edukacja wczesnoszkolna; Logopedia; Pedagogika terapeutyczno-lecznicza i opiekuńczo-wychowawcza, edukacja wczesnoszkolna; Tyflopädagogika, edukacja wczesnoszkolna; Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka, wychowanie przedszkolne.

Otóż w tym kontekście należy zadać pytanie ogólne i całościowo odnoszące się do kwalifikacji nadawanych absolwentom kierunku pedagogika specjalna. Na jakim stanowisku mogą pracować absolwenci wymienionych specjalności? Czy na stanowisku nauczyciela? Czy przykładowo po specjalności Edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością intelektualną, pedagogika opiekuńczo-wychowawcza posiadają uprawnienia by pracować na stanowisku nauczyciela w szkole ogólnodostępnej? O ile w szkołach specjalnych dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną odpowiedź jest twierdząca, o tyle w przypadku szkoły ogólnodostępnej rodzi się szereg wątpliwości. Podobne wątpliwości pojawiają się m.in. przy spec. Edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością intelektualną, edukacja wczesnoszkolna. Czy dołożenie do nazwy specjalności członu „edukacja wczesnoszkolna” uprawnia do pracy w szkole ogólnodostępnej na poziomie klas I-III?

Spore wątpliwości i zastrzeżenia ZO PKA, o czym informowano władze Wydziału i Uczelni podczas wizyty, budzi łączenie ze sobą specjalności pedagogiki specjalnej ze specjalnościami tzw. nauczycielskimi. Wiązanie zatem podczas realizacji jednej specjalności kompetencji pedagoga specjalnego, np. edukacji i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością intelektualną, surdopedagogiki, czy też pedagogiki resocjalizacyjnej, z kompetencjami nauczycielskimi z zakresu wczesnej edukacji. Oczywiście da się to zrobić na poziomie treści kształcenia, ale już na poziomie efektów kształcenia pojawia się problem. Wszak istnieje szereg pól powiązań i zbieżności między efektami z zakresu pedagogiki specjalnej, a pedagogiki jako dyscypliny, lub też pedagogiki wczesnej edukacji jako odrębnego kierunku studiów, który posiada własne efekty kształcenia, lecz łączenie tych efektów rodzi określone zastanowienia. Odnoszą się one do identyfikowania i konstruowania tożsamości samej pedagogiki specjalnej jako wyodrębnionej i specyficznej subdyscypliny, która daje i powinna dawać uprawnienia do pracy z osobami z niepełnosprawnością/niepełnosprawnościami. W tym kontekście mowa o tożsamości pedagogiki specjalnej, ale też o możliwościach czasowych. Czy podczas 3 lat studiów na I stopniu jesteśmy w stanie „zmieścić” w program studiów dwa rozległe kwalifikacyjne bloki tematyczne, tj. pedagogika specjalna i wczesna edukacja i na wysokim poziomie wyposażyć studentów w wiedzę, umiejętności i kompetencje społeczne odnoszące się do pracy w odrębnych środowiskach (np. szkoły, przedszkola ogólnodostępne i

szkoły, przedszkola specjalne)? Warto podkreślić, iż jeszcze kilka lat temu każde ze studiów z omawianych zakresów trwały 5 lat, co dawałoby razem 10 lat.

Wątpliwości ZO PKA budzą specjalności dwuczłonowe, a także wieloczłonowe, np. Pedagogika terapeutyczno-lecznicza i opiekuńczo-wychowawcza, edukacja wczesnoszkolna. Otóż dawanie studentom jak najszerszych kwalifikacji pozwala im oczywiście na większe możliwości zatrudnienia na rynku pracy, tylko w ocenie ZO PKA jest to trochę droga ryzykowna z edukacyjnego i kompetencyjnego punktu widzenia.

Nie przyjęto odrębnych efektów kształcenia, które identyfikowałby specjalności nauczycielskie i nawiązywały do efektów ze standardów kształcenia nauczycieli (rozporządzenie MNiSW z dn. 17 stycznia 2012 r. w sprawie standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela - Dz. U z 2012 r., poz. 131). W sylabusach opracowanych dla przedmiotów specjalnościowych, wykładowcy projektują efekty przedmiotowe posiadające odniesienia do efektów kierunkowych. Na ich podstawie pośrednio można odnieść je do standardów nauczycielskich. Nie sposób jednak uczynić tego w odniesieniu m.in. do specjalności Pedagogika resocjalizacyjna, pedagogika opiekuńczo-wychowawcza, która z natury rzeczy nie jest nadaje kwalifikacji nauczycielskich, a może wyposażyć w przygotowanie pedagogiczne.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

- ✓ Silną stroną koncepcji kształcenia jest to, że wielopłaszczyznowo wpisuje się w założenia zaprezentowane w misji i strategii Uczelni. Koncepcja jest przemyślana i nawiązująca ofertą specjalnościową do słów Patronki APS Marii Grzegorzewskiej. Koncepcja jest też innowacyjna, szczególnie specjalnościowo. Oferta specjalności na I i II stopniu jest szeroka i atrakcyjna.
- ✓ Opracowano i wdrożono efekty kierunkowe, a wraz z nimi efekty specjalnościowe, które jednak są w mniejszości i trudno, żeby identyfikowały tak szeroką i bogatą ofertę specjalnościową. Są one jednak czytelne i zrozumiałe, a także spójne z efektami dla obszarów, poziomu i profilu ogólnoakademickiego, do którego Uczelnia przyporządkowała kierunek pedagogika specjalna.
- ✓ Słabą stroną jest pewne nieścisłości w zakresie informacji o przyporządkowaniu ocenianego kierunku do obszarów, dziedzin i dyscyplin naukowych, a także fakt, iż nie dokonano przyporządkowania zapisami uchwały Senatu o przyjęciu efektów kształcenia.
- ✓ Na poziomie wątpliwości należy rozpatrywać łączenie ze sobą specjalności pedagogiki specjalnej ze specjalnościami tzw. nauczycielskimi, tj. wiązanie ze sobą podczas realizacji jednej specjalności kompetencji pedagoga specjalnego z kompetencjami nauczycielskimi z zakresu wczesnej edukacji.
- ✓ Wątpliwości kompetencyjne i merytoryczne budzą specjalności dwuczłonowe, a także wieloczłonowe, np. Pedagogika terapeutyczno-lecznicza i opiekuńczo-wychowawcza, edukacja wczesnoszkolna.

Dobre praktyki

Brak

Zalecenia

- ✓ Wprowadzić efekty odnoszące się do specjalności tzw. nauczycielskich, by wprost je identyfikowały i korespondowały ze standardami nauczycielskimi.
- ✓ Wyłączyć z kierunkowych efektów kształcenia tzw. efekty specjalnościowe i zdefiniować efekty kształcenia dla poszczególnych specjalności na poziomie modułów specjalnościowych.
- ✓ Zmodyfikować te specjalności, w których łączy ze sobą specjalności pedagogiki specjalnej ze specjalnościami z zakresu wczesnej edukacji, pod kątem pozostawienia jedynie tych pierwszych, jak również w tym też obszarze tematycznym dokonać analizy zasadności realizowania specjalności dwu- i trójczłonowych.
- ✓ Właściwie identyfikować nadawanie kwalifikacji do wykonywania zawodu nauczyciela oraz przygotowania pedagogicznego.
- ✓ Uściślić informacje w zakresie przyporządkowania kierunku do obszarów, dziedzin i dyscyplin naukowych.

Kryterium 2. Program kształcenia oraz możliwość osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 2

2.1. Program i plan studiów - dobór treści i metod kształcenia

W Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie kierunku pedagogika specjalna prowadzone są studia I i II stopnia w formie stacjonarnej i niestacjonarnej. Na I stopniu studia zaplanowano na 6 semestrów, podczas których student powinien osiągnąć w zależności od realizowanej specjalności od 180 do 188 punktów ECTS. Na studiach stacjonarnych kształtuje to się następująco: (plany 2016/2017) Edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością intelektualną, pedagogika opiekuńczo-wychowawcza 2565 godz./183 pkt. ECTS; Edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością intelektualną, edukacja wczesnoszkolna 2550 godz./180 pkt. ECTS; Logopedia 2470 godz./184 pkt. ECTS; Surdopedagogika, wychowanie przedszkolne 2580 godz./187 pkt. ECTS; Surdopedagogika, edukacja wczesnoszkolna 2580 godz./186 pkt. ECTS; Tyflopädagogika, edukacja wczesnoszkolna 2565 godz./185 pkt. ECTS; Terapia pedagogiczna, wczesne wspomaganie rozwoju dziecka 2615 godz./188 pkt. ECTS; Pedagogika terapeutyczno-lecznicza i opiekuńczo-wychowawcza, edukacja wczesnoszkolna 2535 godz./185 pkt. ECTS; Pedagogika resocjalizacyjna, pedagogika opiekuńczo-wychowawcza 2580 godz./185 pkt. ECTS; Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka, wychowanie przedszkolne 2745 godz./183 pkt. ECTS; Profilaktyka społeczna z resocjalizacją 2475 godz./184 pkt. ECTS; Pedagogika terapeutyczno-lecznicza i arteterapia 2390 godz./180 pkt. ECTS. Studia niestacjonarne: (plany 2016/2017) Edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością intelektualną, pedagogika opiekuńczo-wychowawcza 1561 godz./183 pkt. ECTS; Logopedia 1966 godz./184 pkt. ECTS; Surdopedagogika, edukacja wczesnoszkolna 1627 godz./186 pkt. ECTS; Tyflopädagogika, edukacja wczesnoszkolna 1660 godz./180 pkt. ECTS; Terapia pedagogiczna, wczesne

wspomaganie rozwoju dziecka 1620 godz./188 pkt. ECTS; Pedagogika resocjalizacyjna, pedagogika opiekuńczo-wychowawcza 1581 godz./185 pkt. ECTS; Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka, wychowanie przedszkolne 1718 godz./183 pkt. ECTS; Pedagogika terapeutyczno-lecznicza i arteterapia 1564 godz./180 pkt. ECTS; Pedagogika terapeutyczno-lecznicza, edukacja wczesnoszkolna 1564 godz./180 pkt. ECTS.

Natomiast studia II stopnia zaprojektowano na 4 semestry, podczas których student powinien osiągnąć 120 pkt. ECTS. Studia stacjonarne (plany 2016/2017) Rehabilitacja osób ze sprzężoną niepełnosprawnością 1210 godz./120 pkt. ECTS; Pedagogika resocjalizacyjna z profilaktyką społeczną - kwalifikacja 1210 godz./120 pkt. ECTS; Pedagogika resocjalizacyjna z profilaktyką społeczną - kontynuacja 1210 godz./120 pkt. ECTS; Rehabilitacja społeczno-zawodowa 1210 godz./120 pkt. ECTS; Logopedia 1240 godz./120 pkt. ECTS; Edukacja integracyjna i włączająca 1240 godz./120 pkt. ECTS; Edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością intelektualną 1225 godz./120 pkt. ECTS; Terapia pedagogiczna 1240 godz./120 pkt. ECTS; Rehabilitacja wzroku osób słabowidzących 1240 godz./120 pkt. ECTS; Edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością intelektualną i autyzmem 1225 godz./120 pkt. ECTS; Surdopedagogika z terapią pedagogiczną 1240 godz./120 pkt. ECTS. Studia niestacjonarne (plany 2016/2017) Rehabilitacja osób ze sprzężoną niepełnosprawnością 881 godz./120 pkt. ECTS; Pedagogika resocjalizacyjna z profilaktyką społeczną – kwalifikacja 851 godz./120 pkt. ECTS; Pedagogika resocjalizacyjna z profilaktyką społeczną – kontynuacja 851 godz./120 pkt. ECTS; Rehabilitacja społeczno-zawodowa 851 godz./120 pkt. ECTS; Logopedia 1001 godz./120 pkt. ECTS; Edukacja integracyjna i włączająca 881 godz./120 pkt. ECTS; Edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością intelektualną 866 godz./120 pkt. ECTS; Terapia pedagogiczna 881 godz./120 pkt. ECTS; Edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością intelektualną i autyzmem 857 godz./120 pkt. ECTS; Surdopedagogika z terapią pedagogiczną 926 godz./120 pkt. ECTS; Pedagogika terapeutyczno-lecznicza 886 godz./120 pkt. ECTS; Profilaktyka społeczna z resocjalizacją sądową 851 godz./120 pkt. ECTS.

Całościowo odnosząc się do planów studiów obydwu stopni i form kształcenia, to podkreślić należy, iż są one rozbudowane godzinowo, co wynika przede wszystkim z łączenia ze sobą przy jednej specjalności dwóch, bądź więcej komponentów. Może to stać w sprzeczności z zasadami higieny procesu nauczania.

Prawidłowa jest sekwencja przedmiotów w poszczególnych semestrach oraz zaplanowany czas trwania całego toku studiów i czas realizacji treści przedmiotowych/modułowych, który jest proporcjonalny do zaproponowanych treści i tym samym umożliwiając osiągnięcie założonych efektów kształcenia. Ponadto układ przedmiotów jest logiczny i zapewniający możliwość zrozumienia związków, zależności i uwarunkowań wiedzy i umiejętności uzyskiwanych w następujących po sobie semestrach, a także systematycznego kształtowania kompetencji społecznych studentów.

Abstrahując od wątpliwości i zastanowień ZO PKA w kontekście efektów kształcenia i łączenia ze sobą różnych zakresów w ramach jednej specjalności, to całościowo rozpatrując dobór treści programowych na ocenianym kierunku jest on zgodny z zakładanymi efektami kształcenia oraz zdecydowanie uwzględnia aktualny stan wiedzy związanej z zakresem kierunku pedagogika specjalna i jej specjalnościami, w szczególności edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością intelektualną, tyflopädagogika, surdopedagogika. Bogate doświadczenie krajowe i międzynarodowe wykładowców prowadzących zajęcia na ocenianym

kierunku uwidacznia się w treściach zawartych w sylabusach, w których widoczne są treści zbieżne z zainteresowaniami naukowo-badawczymi nauczycieli. W kontekście treści kształcenia, to należy zauważyć, iż według ZO PKA mało zrozumiałym jest zabieg wyszczególniania odrębnych specjalności Surdopedagogika, wychowanie przedszkolne; Surdopedagogika, edukacja wczesnoszkolna. Otóż zapisy rozporządzenia MNiSW z dnia 17 stycznia 2012 r. w sprawie standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela, stanowią, iż „Kształcenie obejmuje jednocześnie przygotowanie do wykonywania zawodu nauczyciela w przedszkolu oraz do nauczania w klasach I - III szkoły podstawowej.” Wynika z tego, że nie można rozłącznie traktować poziomu przedszkolnego i szkoły podstawowej klas I-III. Tak się dzieje w niektórych specjalnościach zaproponowanych przez Uczelnię. Wiązać się to może siłą rzeczy nie tylko z pominięciem w nazwie specjalności jednego z członów, lecz przede wszystkim z pominięciem określonych treści z danego zakresu. Przykładowo z analizy dokumentacji (program studiów, sylabusy) wynika, że na pierwszej wskazanej specjalności, w niektórych przedmiotach z punktu widzenia „nauczycielskiego” rozporządzenia, nie uwzględnia się w ogóle, bądź w niewystarczającym zakresie treści związanych z pracą w szkole, a na drugiej z zakresu przedszkola. Podobne pomniejsze jednak wątpliwości pojawiają się także w innych specjalnościach, w których nie pojawia pełna nazwa „wczesnoszkolna i przedszkolna”. To jednak jest pochodną wątpliwości, czy też odmienności interpretacyjnych, prezentowanych w punkcie 1.3.

W sylabusach nauczyciele akademicy w miejscu „Dane dotyczące przedmiotu cyklu:/Uwagi:” prezentują metody kształcenia. Są to m.in.: wykład, prelekcja, pogadanka, dyskusja, ćwiczenia symulacyjne, pokaz, metoda zajęć praktycznych, metoda problemowa, metoda projektów, metoda burzy mózgów, film dydaktyczny, materiały szkoleniowe, prezentacja multimedialna, metody waloryzacyjne, metoda sytuacyjna, lektura tekstów źródłowych, praca w grupach, ekspozycja muzealna, obserwacja zajęć hospitowanych, i in. Stosowane metody kształcenia uwzględniają także samodzielne uczenie się studentów. Zdecydowanie należy wskazać na różnorodność stosowanych metod, ich trafność i adekwatność do rodzaju zajęć, co sprzyja możliwości osiągnięcia zaprojektowanych efektów kształcenia, w tym w szczególności w przypadku studentów studiów pierwszego stopnia - przygotowanie do prowadzenia badań (poprzez realizację modułu metodologicznego – metody badań pedagogicznych, seminarium dyplomowe), a studentom studiów drugiego stopnia udział w prowadzeniu badań (poprzez realizację m.in. przedmiotów metodologia badań społecznych z elementami statystyki, seminarium dyplomowe, badawczy projekt specjalnościowy).

APS na kierunku pedagogika specjalna spełnia powszechnie przyjęte wytyczne, jako zasadę miary średniego nakładu pracy studenta niezbędnego do uzyskania zakładanych efektów kształcenia, czyli 25-30 godz./1 pkt. ECTS. Wynika to zarówno z analizy programów studiów, jak i sylabusów przedmiotowych (jedynie w nielicznych przypadkach w sylabusach błędnie rozpisano nakład pracy studenta, np. Kierunki pedagogiki współczesnej 150 godz./3 pkt. ECTS; Foniatria 35 godz./1 pkt. ECTS; Nurty i kierunki opieki nad dzieckiem 65 godz./2 pkt. ECTS, Metodologia badań społecznych z elementami statystyki 135 godz./3 pkt. ECTS. Zdarzają się też takie, w których brak jest informacji o nakładzie pracy studenta, np. antropologia kulturowa). Wytyczne dotyczące nakładu pracy studenta są też określone w uchwale nr 113/14-15 Senatu Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej z dnia 15 kwietnia 2015 r. w sprawie wytycznych dla rad wydziałów dotyczących programów

kształcenia na studiach pierwszego i drugiego stopnia oraz jednolitych studiach magisterskich, gdzie w § 1 ust. 9. istnieje zapis: „Jeden punkt ECTS odpowiada efektom kształcenia, których uzyskanie wymaga od studenta średnio 25-30 godzin pracy, obejmujących zajęcia zorganizowane zgodnie z planem studiów (godziny kontaktowe) oraz indywidualną pracę studenta.” O niniejszej kwestii mowa także w Regulaminie studiów w § 29 ust. 9 (uchwała nr 105/14-15 Senatu Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej z dnia 18 marca 2015 r. w sprawie przyjęcia Regulaminu studiów w Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej).

Łączna liczba punktów ECTS którą student musi uzyskać w ramach zajęć z języka obcego wynosi na I stopniu 8, a na II stopniu 4.

Uczelnia w charakterystyce programu studiów podaje, iż łączna liczba punktów ECTS, którą student uzyskuje w ramach zajęć do wyboru wynosi w zależności od specjalności na I stopniu od 67 do 83 pkt. ECTS, a na II stopniu od 45 do 52 pkt. ECTS. Pozwala to na stwierdzenie o spełnieniu wymogu zapewnienia studentowi elastyczności w doborze modułów kształcenia w wymiarze nie mniejszym niż 30% liczby punktów ECTS wymaganej do osiągnięcia kwalifikacji odpowiadających poziomowi kształcenia na ocenianym kierunku.

Organizacja oraz dobór form zajęć dydaktycznych (wykłady ćwiczenia, laboratoria, praktyki) na kierunku pedagogika specjalna I i II stopnia (studia stacjonarne i niestacjonarne) umożliwiają studentom osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia, w szczególności w zakresie pogłębionej wiedzy, umiejętności prowadzenia badań oraz kompetencji społecznych niezbędnych w działalności badawczej. Liczebność grup na poszczególnych zajęciach jest poprawna. Należy zauważyć, iż od roku akademickiego 2017/2018 stosowną uchwałą Senatu APS (uchwała nr 23/2017 Senatu Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej z dnia 22 lutego 2017 r. w sprawie zasad wykonywania pensum dydaktycznego przez nauczycieli akademickich) zmniejszono liczebność niektórych form zajęć (m.in. § 9 ust. 1. pkt. 2 „ćwiczenia – co najmniej 20 i nie więcej niż 30 osób”, § 9 ust. 1. pkt. 7 „seminaria dyplomowe (licencjackie i magisterskie) – co najmniej 10, nie więcej niż 16 osób”).

Praktyki studenckie są ważnym elementem procesu kształcenia na ocenianym kierunku, do których w APS przywiązuje się dużą wagę i znaczenie, zarówno pod względem merytorycznym, jak i proceduralnym. Niebawą dbałość w tym zakresie zauważono podczas wizytacji, gdzie prowadzono rozmowy z Wydziałową Koordynatorką Praktyk oraz z osobami zaangażowanym w ten proces. W spotkaniu ZO PKA dotyczącym m.in. praktyk studenckich uczestniczyło blisko 20 osób, w tym koordynatorzy specjalności, czy opiekunowie poszczególnych roczników studenckich odpowiedzialnych za praktyki. Rozmawiano o specyfice realizacji praktyk w APS, jej przebiegu i wielowymiarowej koordynacji tego procesu ze strony Uczelni. Należy według ZO PKA podkreślić zaangażowanie szeregu osób w sprawne i fachowe przeprowadzenie praktyk, jak również zbudowanie mechanizmu sprawnego funkcjonowania tego ważnego elementu procesu kształcenia. Gros spraw powiązanych znaczeniowo z realizacją praktyk reguluje Regulamin Praktyk Wydziału Nauk Pedagogicznych APS (uchwała nr 725/15-16 Rady Wydziału Nauk Pedagogicznych Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej z dnia 28 września 2016 r. w sprawie: zmiany Regulaminu Praktyk Wydziału Nauk Pedagogicznych Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej). W § 2 ust. 1 Regulaminu czytamy, iż „Praktyki studenckie są integralną częścią studiów w ramach programów kształcenia i podlegają zaliczeniu. Są one

bezpośrednio powiązane z przedmiotami metodycznymi, realizowanymi zgodnie z planem studiów poszczególnych specjalności.” Natomiast w § 8 ust. 1. istnieje zapis mówiący o tym, że praktyki mogą być realizowane w formie praktyk ciągłych i praktyk śródrocznych. W ust. 2. „Praktyki mogą być organizowane w trybie: 1) uczelnianym – gdy placówkę praktyki wskazuje uczelniany opiekun praktyki, 2) indywidualnym – gdy student samodzielnie pozyskuje placówkę, w której będzie realizowana praktyka.” Regulamin Praktyk zawiera szereg „załączników”, tj.: Nr 1/PR/WNP/A – wzór sylabusu praktyki studenckiej; Nr 1 /PR/WNP/B – wzór Karty praktykanta; Nr 2 /PR/ WNP /B - Charakterystyka miejsca realizacji praktyk; Nr 2 /PR/ WNP /C - Protokół hospitacji zajęć; Nr 2 /PR/ WNP /D - Scenariusz realizacji zajęć; Nr 2 /PR/ WNP /E - Karta oceny przebiegu praktyki; Nr 2 /PR/ WNP /F - Diagnoza dziecka/grupy dzieci; Nr 2 /PR/ WNP/G - Opinia praktykanta o przebiegu praktyki; Nr 2 /PR/ WNP /H - Dziennik indywidualnych konsultacji studenta. Łączna liczba punktów ECTS, którą student musi uzyskać w ramach praktyk na studiach I stopnia (studia stacjonarne i niestacjonarne) wynosi w zależności od specjalności 9-17 (Edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością intelektualną, pedagogika opiekuńczo-wychowawcza 240 godz./17 pkt. ECTS; Edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością intelektualną, edukacja wczesnoszkolna 240 godz./16 pkt. ECTS; Logopedia 160 godz./9 pkt. ECTS; Surdopedagogika, wychowanie przedszkolne 240 godz./13 pkt. ECTS; Surdopedagogika, edukacja wczesnoszkolna 240 godz./13 pkt. ECTS; Tyflopädagogika, edukacja wczesnoszkolna 240 godz./13 pkt. ECTS; Terapia pedagogiczna, wczesne wspomaganie rozwoju dziecka 260 godz./13 pkt. ECTS; Pedagogika terapeutyczno-lecznicza i opiekuńczo-wychowawcza, edukacja wczesnoszkolna 240 godz./15 pkt. ECTS; Pedagogika resocjalizacyjna, pedagogika opiekuńczo-wychowawcza 240 godz./14 pkt. ECTS; Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka, wychowanie przedszkolne 360 godz./15 pkt. ECTS; Profilaktyka społeczna z resocjalizacją 180 godz./9 pkt. ECTS; Pedagogika terapeutyczno-lecznicza i arteterapia 170 godz./9 pkt. ECTS). Natomiast na II stopniu łączna liczba punktów ECTS, którą student musi uzyskać w ramach praktyk wynosi 5 (100 godz. bez względu na realizowaną specjalność na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych).

Po analizie dokumentacji (m.in. Karta oceny przebiegu praktyki, Scenariusz realizacji zajęć, Protokół hospitacji zajęć, Rejestr zrealizowanych zadań praktyki studenckiej, Charakterystyka miejsca realizacji praktyk, Opinia praktykanta o przebiegu praktyki, wykaz miejsc praktyk i in.), należy wskazać, iż dokumentacja jest prowadzona skrupulatnie, a całościowo organizacja praktyk kształtuje się na wysokim poziomie. Ponadto studentom oferuje się liczbę miejsc dostosowaną do ich liczby, a dobór miejsc praktyk jest właściwy i zbieżny z realizowaną specjalnością.

2.2. Skuteczność osiągania zakładanych efektów kształcenia

Sposoby weryfikacji i oceny efektów kształcenia w analizowanych sylabusach zazwyczaj są poprawnie dobrane, w tym uwzględniając specyfikę przedmiotu i korespondujące z założonymi efektami kształcenia, co pozwala na stwierdzenie o odpowiednim monitorowaniu studenckich postępów w nauce i osiąganiu poszczególnych efektów kształcenia. System sprawdzania i oceniania efektów kształcenia w warszawskim APS składa się z kilku komponentów i etapów – prace egzaminacyjne i zaliczeniowe, dzienniczki praktyk, prace etapowe oraz prace dyplomowe. W sylabusach nauczyciele w części „Dane dotyczące

przedmiotu cyklu:/ Skrócony opis:/Sposób pomiaru efektów kształcenia:” podają m.in. egzamin pisemny, test, kolokwium, zadania praktyczne, obserwacja, udział w dyskusji, obecność na zajęciach. Wskazywana „obecność”, jako metoda weryfikacji, to niezwykle ważna składowa, lecz obecność czy nieobecność na zajęciach nie powinna determinować kategorii weryfikacji efektów kształcenia.

Należy zauważyć, iż zdarzają się niejednolite graficznie sylabusy, w których np. brak jest informacji o sposobach pomiaru efektów (np. przedmiot Psychologia rozwoju człowieka z elementami psychopatologii, Współczesne patologie społeczne, Antropologia kulturowa, Socjologia niepełnosprawności).

Analiza prac etapowych potwierdziła, że stosowane metody weryfikacji efektów kształcenia są skuteczne. Ostatecznym weryfikatorem efektów kształcenia jest proces dyplomowania. Proceduralnie w APS na ocenianym kierunku jest on przejrzysty i wielowymiarowo dopracowany. Dzieje się to w znacznej mierze poprzez zapisy wynikające ze stosownego zarządzenia Rektora APS, w którym uregulowano i uszczegółowiono szereg kwestii i zagadnień związanych z procedurą dyplomowania (zarządzenie nr 11/2016 Rektora Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej z dnia 14.11.2016 r. w sprawie zasad przygotowania prac dyplomowych oraz zdawania egzaminów dyplomowych w Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej; zarządzenie nr 35/2017 Rektora Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej z dnia 9 stycznia 2017 r. zmieniające zarządzenie w sprawie zasad przygotowania prac dyplomowych oraz zdawania egzaminów dyplomowych w Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej), a także zapisów Regulaminu studiów APS §37-43 (uchwała nr 105/14-15 Senatu Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej z dnia 18 marca 2015 r. w sprawie przyjęcia Regulaminu studiów w Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej). Na Wydziale Nauk Pedagogicznych APS sprawy dyplomowania regulowane są dodatkowo zapisami Regulaminu seminariów dyplomowych (załącznik do Uchwały RWNP nr 61/17 z dnia 22 lutego 2017 r. Regulamin seminariów dyplomowych i uzyskiwania tytułu zawodowego licencjata i magistra na Wydziale Nauk Pedagogicznych w Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej). Warto zauważyć, iż zgodnie z § 9 ust. 1. zarządzenia Rektora „Wszystkie prace dyplomowe poddawane są procedurze sprawdzenia oryginalności tekstu z wykorzystaniem programu antyplagiatowego.”

Analizie poddano wybrane prace dyplomowe studentów kierunku pedagogika specjalna. Przy analizie wybranych prac (patrz załącznik 3 raportu) zauważono istotne braki w opiece promotorskiej, szczególnie w zakresie znajomości metodologii badań pedagogicznych, a także korzystania z literatury metodologicznej. Określone uwagi dotyczą także interpretacji i analizy materiału badawczego. Część ocen pracy dyplomowych recenzentów i promotorów uznano za nieuzasadnione.

Proces sprawdzania i oceny zaprojektowanych efektów kształcenia należy ocenić pozytywnie wskazując na poziom rzetelności i przejrzystości oraz wiarygodności wyników ocen studenckich. Dokumentowanie wyników sprawdzania efektów kształcenia w postaci protokołów egzaminacyjnych i zaliczeniowych jest właściwe i starannie wykonywane. Trafnie dobiera się metody sprawdzania i oceniania efektów kształcenia na praktykach studenckich, o czym wspomiano wyżej, jak również w zakresie znajomości języka obcego. Jednostka, jak

należy wnioskować z wizytacji stwarza studentom warunki równego traktowania w procesie weryfikowania założonych efektów.

2.3. Rekrutacja kandydatów, zaliczanie etapów studiów, dyplomowanie, uznawanie efektów kształcenia oraz potwierdzanie efektów uczenia się

Sprawy rekrutacyjne na rok akademicki 2017/2018 reguluje uchwała nr 156/15-16 Senatu Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej z dnia 20 kwietnia 2016 r. w sprawie warunków i trybu postępowania rekrutacyjnego na studia w Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej na rok akademicki 2017/2018. W §1. ust. 2, pkt. 2. czytamy, iż Uczelnia prowadzi rekrutację na kierunek pedagogika specjalna – studia pierwszego i drugiego stopnia. Natomiast w §1 ust. 3. czytamy „Uczelnia prowadzi rekrutację kandydatów na studia drugiego stopnia na kierunki ze specjalnościami:

1) nauczycielskimi, realizowanymi jako:

a) kontynuacja kierunku lub specjalności realizowanej na studiach pierwszego stopnia lub równoważnych;

b) kwalifikacyjna specjalność dla osób po innych kierunkach lub specjalnościach z przygotowaniem pedagogicznym.

2) nienauczycielskimi, realizowanymi jako :

a) kontynuacja kierunku lub specjalności realizowanej na studiach pierwszego stopnia lub równoważnych;

b) kwalifikacyjna specjalność dla osób po innych kierunkach lub specjalnościach bez przygotowania pedagogicznego.” Są to zapisy ważne i porządkujące procedurę rekrutacyjną na II stopień. Istotnym uszczegółowieniem jest § 6 Zasady rekrutacji na studia drugiego stopnia, gdzie mowa o wymaganiach na poszczególne specjalności, w tym ocenianego kierunku. W postępowaniu kwalifikacyjnym należy wskazać na bezstronność zasad i procedur rekrutacji oraz kryteriów zapewniającym równe szanse kandydatom w podjęciu kształcenia na ocenianym kierunku obydwu stopni kształcenia. Doprecyzowując procedurę rekrutacji w APS, należy wskazać na inne akty prawne, ważne z punktu widzenia prowadzonego procesu, tj. uchwała nr 5/2016 Senatu Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej z dnia 19 listopada 2016 r. w sprawie powołania Uczelnianej Komisji Rekrutacyjnej na rok akademicki 2017/2018 oraz uchwała nr 27/2017 Senatu Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej z dnia 15 marca 2017 r. w sprawie limitów przyjęć na poszczególne kierunki, poziomy i formy studiów w Akademii Pedagogiki Specjalnej w rekrutacji na rok akademicki 2017/2018.

Dobór kandydatów do podjęcia kształcenia na kierunku pedagogika specjalna kształtuje się na właściwym poziomie, a wymagania i kryteria w postępowaniu kwalifikacyjnym na obydwu stopniach kształcenia nie budzą zastrzeżeń i są dostępne.

Uchwałą Senatu APS reguluje sprawy związane z potwierdzaniem efektów uczenia się (uchwałą nr 115/14-15 Senatu Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej z dnia 20 maja 2015 r. w sprawie organizacji potwierdzania efektów uczenia się w Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej). W §3 czytamy „Efekty uczenia się potwierdza się w zakresie odpowiadającym efektom kształcenia zawartym w programie kształcenia określonego kierunku, poziomu i profilu kształcenia.” Na Wydziale, gdzie

realizowany jest oceniany kierunek został w przedmiotowej sprawie powołany pełnomocnika dziekana (zarządzenie nr 1/2016 Dziekana Wydziału Nauk Pedagogicznych Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej z dnia 3 października 2016 r. w sprawie: ustanowienia pełnomocnika dziekana ds. potwierdzania efektów uczenia się).

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

- ✓ Mocną stroną jest dobór treści programowych na ocenianym kierunku, który jest zgodny z zakładanymi efektami kształcenia oraz zdecydowanie uwzględnia aktualny stan wiedzy związanej z zakresem kierunku pedagogika specjalna i jej specjalnościami, w szczególności edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością intelektualną, tyflopedagogika, surdopedagogika.
- ✓ Słabszą stroną jest dobór treści kształcenia dołączonych do specjalności z zakresu pedagogiki specjalnej członków/modułów z zakresu wczesnej edukacji. W tym kontekście nieprawidłowy jest zabieg wyszczególniania m.in. odrębnych specjalności Surdopedagogika, wychowanie przedszkolne; Surdopedagogika, edukacja wczesnoszkolna. Otóż z zapisy rozporządzenia MNiSW z dnia 17 stycznia 2012 r. wynika, że nie można rozłącznie traktować poziomu przedszkolnego i szkoły podstawowej klas I-III. Tak się dzieje w niektórych specjalnościach zaproponowanych przez Uczelnię.
- ✓ Plany studiów obydwu stopni i form kształcenia są rozbudowane godzinowo, co wynika przede wszystkim z łączenia ze sobą przy jednej specjalności dwóch, bądź więcej komponentów. Może stać to w sprzeczności z zasadami higieny procesu nauczania.
- ✓ Sekwencja przedmiotów w poszczególnych semestrach jest prawidłowa, tak samo jak zaplanowany czas trwania całego toku studiów.
- ✓ APS na kierunku pedagogika specjalna spełnia powszechnie przyjęte wytyczne 25-30 godz. /1 pkt. ECTS. Jedynie w nielicznych przypadkach w sylabusach błędnie rozpisano nakład pracy studenta.
- ✓ Mocną stroną są praktyki studenckie, do których w APS przywiązuje się dużą wagę i znaczenie. Są one prowadzone wręcz wzorowo pod względem merytorycznym, jak i proceduralnym.
- ✓ Trafny, w stosunku do zakładanych efektów kształcenia jest dobór metod sprawdzania i oceniania efektów kształcenia osiągniętych przez studentów. Czasami wskazywana jest „obecność na zajęciach”, jako metoda weryfikacji, to niezwykle ważna składowa, lecz obecność czy nieobecność na zajęciach nie powinna determinować kategorii weryfikacji efektów kształcenia. Zdarzają się niejednolite graficznie sylabusy, w których np. brak jest informacji o sposobach pomiaru efektów.
- ✓ Słabszą stroną jest fakt występowania w niektórych analizowanych pracach dyplomowych usterek natury metodologicznej i odnoszących się m.in. do analizy i interpretacji materiału badawczego.
- ✓ W części analizowanych prac dyplomowych, zwrócono również uwagę na fakt, iż recenzje sporządzone przez promotora i recenzenta nie zawierają podstaw wystawionych ocen.

Dobre praktyki

- ✓ Warto wyeksponować mechanizm/sposób działania związany z realizacją praktyk studenckich na ocenianym kierunku, który prowadzi do sprawnego i merytorycznego funkcjonowania tego ważnego elementu procesu kształcenia.

Zalecenia

- ✓ Dokonać, pod kątem doboru treści, modyfikacji tych specjalności, w których rozdzielnie traktuje się zakres przedszkola i zakres szkoły klas I-III, bądź też, o czym wskazuje się w zaleceniach do kryterium 1, rozważyć modyfikację tych specjalności pod kątem pozostawienia jedynie tych ze specjalnej.
- ✓ Ujednolicić szatę graficzną sylabusów, tak by znalazł się w nich zapis i informacja o sposobach pomiaru efektów, czy też metodach sprawdzania i oceniania efektów kształcenia.
- ✓ Dostosować obliczanie nakładu pracy studenta we wszystkich sylabusach do przyjętych w Uczelni zasad.
- ✓ Wzmocnić opiekę promotorską, celem wyeliminowania usterek występujących w pracach dyplomowych, z naciskiem na część metodologiczną i badawczą.
- ✓ Uczulić osoby dokonujące recenzji prac dyplomowych, by oceny były adekwatne do poziomu merytorycznego pracy.

Kryterium 3. Skuteczność wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia

- 3.1. Projektowanie, zatwierdzanie, monitorowanie i okresowy przegląd programu kształcenia
- 3.2. Publiczny dostęp do informacji

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 3

Obowiązujące procedury dotyczące projektowania programów kształcenia, a także dokonywania w nich zmian zostały określone w Uchwale Nr 24/2017 Senatu Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej z dnia 22 lutego 2017 r. w sprawie wytycznych dla rad wydziałów dotyczących projektowania programów kształcenia na studiach pierwszego i drugiego stopnia oraz jednolitych studiach magisterskich.

Nowe programy kształcenia projektowane są przez zespoły merytoryczne, w skład których wchodzi pracownicy właściwego instytutu powoływani przez Rektora w konsultacji z Dziekanem oraz przedstawiciela Samorządu Studentów. Zespół merytoryczny odpowiada również m.in. za dokonanie analizy zgodności przedmiotowych efektów kształcenia uznanych za kluczowe z punktu widzenia realizacji celów kształcenia z efektami zatwierdzonymi uchwałą Senatu, a także wymogami wynikającymi z przepisów prawa powszechnie obowiązującego. Do zadań Zespołu należy również przeprowadzenie szerokich konsultacji i uwzględnienie wniosków formułowanych przez różne grupy interesariuszy procesu kształcenia. Zmianę programu kształcenia, w tym uruchomienie nowego modułu specjalnościowego, może zaproponować jednostka, zespół merytoryczny bądź nauczyciel akademicki poprzez zgłoszenie jej do Dziekana wraz z uzasadnieniem potrzeby dokonania

zmiany. Przykładowo w ostatnich latach przesłanką do wprowadzenia zmian była potrzeba uwzględnienia sugestii zgłaszanych przez przedstawicieli otoczenia społeczno-gospodarczego, a w szczególności opiekunów praktyk z ramienia instytucji umożliwiających studentom ich realizację. Propozycje zmian są gromadzone, konsultowane, a następnie opracowywane w syntetycznej formie przez prodziekana odpowiedzialnego za kształcenie na danym kierunku, w tym koordynowanie procesów doskonalenia programów na tymże kierunku. Nowe programy kształcenia bądź propozycje programów nowych modułów specjalnościowych są przekazywane do zaopiniowania Senackiej Komisji ds. Jakości Kształcenia i Studentów, a po pozytywnym zaopiniowaniu kierowane do zatwierdzenia Radę Wydziału.

Wewnętrzny System Zapewniania Jakości uwzględnia bieżące monitorowanie i przeglądy programów kształcenia, dokonywane poprzez:

- systematyczne zbieranie, monitoring i analizę wskaźników ilościowych, które Uczelnia zdefiniowała jako istotne dla jakości kształcenia, a którymi dysponuje jej administracja, np. liczba samodzielnych pracowników naukowo-dydaktycznych; struktura kadry i tendencje zmian w strukturze poszczególnych stanowisk; liczba studentów przypadająca na jednego samodzielnego nauczyciela akademickiego; sprawność kształcenia; obciążenia godzinowe, dydaktyczne pracowników zakładów i katedr; rozmiar zasobów bibliotecznych i ich wykorzystanie;
- stały monitoring oceny zajęć dydaktycznych, dokonywanej przez studentów za pośrednictwem systemu USOS;
- opracowywanie corocznych raportów samooceny przez wydziałowe i międzywydziałowe zespoły, dotyczących wybranego w danym roku akademickim obszaru procesu kształcenia. Z uwagi na rozległość problematyki kształcenia dokonano ich podziału na 4 obszary, tj. jakość bazy materialnej, warunków kształcenia oraz działania systemu USOS; jakość kadry naukowo-dydaktycznej i administracyjnej oraz studentów; jakość procesu dydaktycznego i ocen jego efektów; jakość przygotowania zawodowego i dostosowania kwalifikacji do potrzeb rynku pracy. Zdecydowano, że każdy z wyżej wymienionych obszarów będzie systematycznie poddawany badaniu w kolejnych latach;
- opracowywanie przez Uczelniany Zespół ds. Jakości Kształcenia corocznego raportu zbiorczego, obejmującego: prezentację i analizy wskaźników ilościowych oraz dane i wnioski z raportów samooceny zespołów wydziałowych i międzywydziałowych. Raport zawierający wnioski i rekomendacje dla władz rektorskich, który jest podawany również do wiadomości całej społeczności akademickiej APS;
- wyzwolenie refleksji, dyskusji i wymiany poglądów władz uczelni i środowiska akademickiego APS – w kontekście przedstawionych informacji i danych m.in. poprzez ich prezentację podczas obrad Senatu, organizowanie debat wewnątrzuczelnianych, czy włączanie problematyki jakości kształcenia do zebrań jednostek Uczelni (wydziałów, instytutów, katedr, zakładów).

Skupiając się na praktycznej realizacji wyżej wspomnianych działań w odniesieniu do wizytowanego kierunku należy stwierdzić, że zgodnie z założeniami dokonywana jest szczegółowa analiza wskaźników ilościowych dotyczących procesu kształcenia, które

są upubliczniane wszystkim zainteresowanym za pośrednictwem strony internetowej Uczelni. Ponadto zarówno te wskaźniki, jak i opracowane raporty samooceny, które skupiają się na wybranym w danym roku akademickim obszarze procesu kształcenia są przedstawiane i poddawane dyskusji podczas posiedzeń Rady Wydziału. Corocznie prowadzone są również tzw. audyty dziekańskie sprawdzające dokumentowanie osiągnięć zakładanych efektów kształcenia. Audyty, poprzez badanie jakości materiałów mających potwierdzać poziom osiągnięcia zakładanych efektów przedmiotowych przez studentów, monitorują przebieg kształcenia. W trakcie audytu dokonywana jest analiza dostarczonych przez nauczycieli akademickich materiałów dotyczących losowo wybranych przedmiotów (sylabus, protokoły zaliczeń i wytwory, na podstawie których dokonano ocen pracy studentów). Wnioski ustalone w wyniku tych działań prezentowane są podczas posiedzenia Rady Wydziału. Zespół wizytujący pozytywnie ocenia przyjętą formę monitorowania systemu weryfikacji efektów kształcenia, zwracając szczególną uwagę na fakt, iż w efekcie jej realizacji nauczyciele akademicy otrzymują informację zwrotną na temat zaprojektowanego sylabusu i jakości materiału stanowiącego weryfikację efektów procesu kształcenia. Warto podkreślić, że istotnym elementem tych działań jest inicjowanie refleksji, dyskusja i wzajemna wymiana doświadczeń. Należy jednak podkreślić, że w Jednostce nie są prowadzone są działania dotyczące oceny jakości prac dyplomowych *ex post*.

Pozostałe źródła danych/informacji o programach kształcenia wykorzystywanych w trakcie ich monitorowania, a także przeglądów, stanowią również wnioski ustalone w wyniku realizacji:

- hospitacji zajęć dydaktycznych;
- audytów odbywania się zajęć (w sytuacjach wymagających wyjaśnień podejmowane są interwencje Dyrektora, a wykładowcy zobowiązani są do złożenia pisemnego wyjaśnienia absencji);
- procesu ankietyzacji prowadzonego cosemestralnie wśród studentów (dyrektorzy instytutów oraz kierownicy podległych im jednostek są zobowiązani do analizowania wyników studenckiej oceny zajęć i informowania Prorektora ds. Kształcenia o działaniach podejmowanych na ich podstawie. Informacje na temat osiągnięć kadry, także jej jakości pracy dydaktycznej, brane są pod uwagę w systemie nagradzania oraz stanowią podstawę ogłaszanego co roku rankingu zajęć najlepiej ocenianych przez studentów nauczycieli akademickich. Negatywne oceny studentów skutkują interwencjami kierowników katedr i pracowni).

W ramach WSZJK organizowane są także konferencje szkoleniowe z przedstawicielami instytucji zewnętrznych, w których uczestniczą studenci pedagogiki specjalnej i pracownicy prowadzący zajęcia na tym kierunku, a których celem jest podnoszenie jakości dydaktyki akademickiej oraz inspirowanie do aktywnego uczestnictwa studentów w procesie kształcenia, np. w roku akademickim 2015/16 tematyką takiego spotkania był tutoring akademicki.

Analiza dokonana przez zespół oceniający wykazała, że w efekcie monitorowania i okresowych przeglądów programów kształcenia Jednostka podjęła szereg działań mających na celu doskonalenie procesu kształcenia na wizytowanym kierunku, w tym m.in.:

- wprowadzono funkcję koordynatora przedmiotu, który odpowiada za kompleksową realizację efektów kształcenia oraz za spójność treści, gdy przedmiot podzielony jest na część wykładową i ćwiczeniową;
- do systemu USOS wprowadzono rozwinięte wersje sylabusów, dzięki czemu studenci mają pełny dostęp do podstawowych informacji na temat realizowanych przedmiotów w tym do treści programowych, zalecanej literatury oraz informacji na temat sposobu zaliczenia przedmiotu;
- W przypadku niektórych przedmiotów formę zajęć wykładowych wzbogacono zajęciami ćwiczeniowymi oraz zajęciami na realizowanych za pośrednictwem platformy e-learningowej;
- wprowadzono dodatkową formę realizacji przedmiotu (warsztaty), którą uznano za umożliwiającą skuteczniejszą realizację efektów kształcenia, w szczególności w odniesieniu do zdobywania umiejętności. Zajęcia te prowadzone są w grupach ze zmniejszoną, w porównaniu z pozostałymi formami zajęć, liczbą uczestników.
- w celu podniesienia jakości kształcenia w ramach seminariów dyplomowych:
  - obniżono limit osób w grupach seminaryjnych z 20 do maksymalnie 16 osób, w wyniku czego począwszy od roku akademickiego 2017/2018, grupy seminaryjne będą liczyły od 10 do 16 osób,
  - wprowadzono obowiązek semestralnego uzyskiwania zaliczenia z seminarium dyplomowego w celu zmotywowania studentów do regularnej i aktywnej pracy naukowej zmierzającej do przedstawienia pracy dyplomowej;
- podjęto decyzję o zmianie obsady zajęć dydaktycznych w przypadku przedmiotów prowadzonych przez nauczycieli akademickich, którzy w procesie ankietyzacji prowadzonym wśród studentów uzyskali najniższe oceny;
- zorganizowano cykl szkoleń dla nauczycieli akademickich, których tematyka koncentrowała się wokół takich zagadnień jak: emisja głosu, realizacja specjalnych potrzeb edukacyjnych studentów, nowe metody dydaktyczne w pracy ze studentami, tworzenie kursów e-learningowych, indywidualizacja procesu kształcenia.

Powyższy opis ukazujący przykładowe zmiany mające na celu doskonalenie procesu kształcenia na wizytowanym kierunku, które zostały dokonane w ostatnich latach, ma istotne znaczenie z punktu widzenia oceny skuteczności Wewnętrznego Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia w odniesieniu do wątpliwości ZO wynikających z analizy programu kształcenia. Wątpliwości te dotyczą m.in. nadawania kwalifikacji nauczycielskich w wyniku realizacji niektórych specjalności, w tym z uwagi na brak pełnej realizacji postanowień wynikających z treści rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 17 stycznia 2012 r. w sprawie standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela (Dz.U. z 2012 r., poz. 131), czy też niespójności zakładanych efektów kształcenia w ramach niektórych specjalności, powstałych w wyniku łączenia pedagogiki specjalnej z wczesną edukacją. Należy podkreślić, że zmiany dokonane w ostatnich latach, w tym ich przesłanki były poddawane szerokiej dyskusji i konsultacjom, w których uczestniczyli nauczyciele akademicy, studenci i przedstawiciele otoczenia społeczno-gospodarczego, a ostateczny kształt tychże zmian wynikał z głębokiej refleksji nad procesem kształcenia, dążeniem do zapewnienia jego jakości i uwzględnienia oczekiwań różnych grup interesariuszy procesu

kształcenia. Dlatego zdaniem ZO należy uznać, iż zdiagnozowanie przez Jednostkę w ramach funkcjonowania Wewnętrznego Systemu Zapewniania Jakości kształcenia, stwierdzonych przez Zespół usterek, było zadaniem bardzo trudnym i z dużym prawdopodobieństwem można wskazać, że do ich skutecznego ustalenia i ujawnienia wymagane było dokonanie zewnętrznej oceny jakości kształcenia.

Na stronie internetowej Uczelni/Wydziału udostępniono publicznie informacje:

- dla kandydatów, w tym dotyczące m.in. oferty edukacyjnej, zasad rekrutacji;
- dla studentów, w tym m.in. kierunkowe efekty kształcenia, nazwiska opiekunów poszczególnych roczników, plany zajęć, charakterystykę absolwenta wizytowanego kierunku, wzory pism, regulaminy;
- o Uczelni/Wydziale, w tym m.in. Strategię rozwoju, dokumentację związaną z Wewnętrznym Systemem Zapewniania Jakości Kształcenia, w tym szczegółowe sprawozdania i raporty z badań;
- dotyczące działalności naukowej.

W jednej z zakładki upubliczniane są również wewnętrzne podstawy prawne (Uchwały Senatu, Zarządzenia Rektora), regulujące procedury z zakresu toku studiów na poziomie ogólnouczelnianym. Ponadto po zalogowaniu się do systemu USOS studenci mają możliwość zapoznania się z informacjami o osiągniętych wynikach. Odnosząc się do monitorowania publicznego dostępu do informacji, należy stwierdzić że, element ten został uwzględniony w ramach jednego z obszarów podlegających ewaluacji, który dotyczy warunków kształcenia oraz działania systemu USOS. W świetle raportu Komisji ds. Jakości Kształcenia Wydziału Nauk Pedagogicznych (rok akademicki 2014/2015) studenci i nauczyciele akademicy, za pośrednictwem badań ankietowych, dobrze ocenili działanie systemu USOS. W toku wizytacji ustalono, że jednym z postulatów zgłoszonym wówczas studentów było ułatwienie im dostępu do planu całego przebiegu studiów – w odpowiedzi plany umieszczono dodatkowo na stronie uczelni w zakładce studenci/ plany studiów. Podczas spotkania z ZO studenci zgłosili uwagę dotyczącą brak publikacji kart przedmiotów, w tym przedmiotów swobodnego wyboru na uczelnianej stronie internetowej. Studenci mają dostęp do kart przedmiotów realizowanych w danym semestrze tylko za pośrednictwem platformy USOS po zalogowaniu się na indywidualne konto. Jest to rozwiązanie, które utrudnia im zapoznanie się z treściami realizowanymi w przyszłych semestrach oraz ogranicza możliwość podjęcia świadomego wyboru specjalności, bądź przedmiotów swobodnego wyboru. Wszystkie karty przedmiotów są dostępne w dziekanacie, o czym studenci wiedzą, jednak z możliwości zapoznania się z nimi w ten sposób korzysta niewielka liczba osób. Zdaniem ZO nie istnieją obiektywne przesłanki uzasadniające brak publikacji sylabusów na stronie internetowej. Jednostka powinna je opublikować lub co najmniej przeprowadzić dyskusję nt. opracowania dodatkowej, skróconej wersji kart przedmiotów, które mogłyby zostać upublicznione na stronie internetowej w celu zapewnienia studentom stałego dostępu do najważniejszych informacji nt. poszczególnych przedmiotów. Opublikowane karty przedmiotów mogą stanowić również cenne źródło informacji o procesie kształcenia na wizytowanym kierunku dla potencjalnych kandydatów na studia. Na szczególną uwagę i jednoznacznie pozytywną ocenę zasługuje zakres, kompleksowość i przejrzystość informacji odnoszących się do procesu zapewniania jakości kształcenia, które zostały upublicznione za pośrednictwem strony internetowej Uczelni pod

linkiem <http://www.aps.edu.pl/uczelnia/jako%C5%9B%C4%87-ksza%C5%82cenia.aspx> . Analiza strony internetowej dokonana przez ZO wykazała, że zamieszczone są na niej m.in. szczegółowe raporty samooceny opracowane na podstawie realizowanych badań, informacje o celach i zadaniach Wewnętrznego Systemu Zapewniania Jakości, schemat Systemu w aspekcie podejmowanych działań, informacje o organizacji działań poszczególnych gremiów, szczegółowe informacje o obszarach podlegających samoewaluacji.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Jednostka wdrożyła Wewnętrzny System Zapewniania Jakości Kształcenia, który w sposób przejrzysty i uporządkowany określa postępowanie dotyczące monitorowania, oceny i doskonalenia programów kształcenia, co należy jednoznacznie uznać za mocną stronę przyjętych rozwiązań. We wspomnianych działaniach uczestniczą w odpowiednim zakresie interesariusze wewnętrzni, tj. nauczyciele akademicki, studenci, pracownicy administracyjni. Ponadto podejmowaniu refleksji nad programem kształcenia służą również opinie pozyskiwane od interesariuszy zewnętrznych, w tym będących opiekunami praktyk w instytucjach współpracujących z Jednostką. Działalność Wydziału w zakresie monitorowania i przeglądów programów kształcenia i sposobu ich realizacji należy ocenić pozytywnie. W Jednostce, na różnych szczeblach struktury organizacyjnej, gromadzone i analizowane są informacje pochodzące z różnych źródeł, co pozwala na szerokie badanie procesu kształcenia. Dokonywana analiza jest dość szczegółowa i umożliwia formułowanie wniosków. W toku wizytacji ustalono, że efektem realizowanych działań są propozycje i konstruktywne uwagi, które następnie są wdrażane w postaci konkretnych rozwiązań, mających na celu doskonalenie procesu kształcenia. Należy podkreślić, że zmiany programu kształcenia dokonane w ostatnich latach, w tym ich przesłanki były poddawane szerokiej dyskusji i konsultacjom, w których uczestniczyli nauczyciele akademicki, studenci i przedstawiciele otoczenia społeczno-gospodarczego, a ostateczny kształt tychże zmian wynikał z głębokiej refleksji nad procesem kształcenia, dążeniem do zapewnienia jego jakości i uwzględnienia oczekiwań różnych grup interesariuszy procesu kształcenia. Uwzględniając powyższe zdaniem ZO, pomimo stwierdzenia pewnych usterek dotyczących programu kształcenia i warunków jego realizacji, nie można jednoznacznie uznać, że świadczą one o niepełnej skuteczności Wewnętrznego Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia. Niewątpliwie konieczne jest jednak, intensywniejsze niż dotychczas, monitorowanie niektórych elementów programu kształcenia. Odnosząc się do monitorowania publicznego dostępu do informacji, należy stwierdzić, że element ten został uwzględniony w ramach jednego z obszarów podlegających ewaluacji, który dotyczy warunków kształcenia oraz działania systemu USOS.

Dobre praktyki

- Szeroki zakres, kompleksowość i przejrzystość informacji odnoszących się do procesu zapewniania jakości kształcenia, które zostały upublicznione za pośrednictwem strony internetowej Uczelni. Zamieszczone są na niej m.in. szczegółowe raporty samooceny opracowane na podstawie realizowanych badań, informacje o celach i zadaniach

Wewnętrznego Systemu Zapewniania Jakości, schemat Systemu w aspekcie podejmowanych działań, informacje o organizacji działań poszczególnych gremiów, szczegółowe informacje o obszarach podlegających samoewaluacji.

Zalecenia

- Jednostka powinna poddać szczególnej refleksji obszary procesu kształcenia, w odniesieniu, do których ZO stwierdził usterki, zaś istotnym jej elementem powinno być ustalenie dlaczego usterki te nie zostały zdiagnozowane w ramach działań Wewnętrznego Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia, a następnie opracowanie i wdrożenie rozwiązań, które zwiększą zdolność Systemu do diagnozowania słabszych stron procesu kształcenia i podejmowania stosownych działań zarówno o charakterze naprawczym, jak i doskonalącym.
- Należy zaprojektować i wdrożyć działania dotyczące monitorowania jakości procesu dyplomowania *ex post*, np. takie jak analiza adekwatności recenzji i oceny w odniesieniu do jakości pracy, czy też analiza jakości pracy dyplomowej w kontekście wymagań wynikających z dokumentów wewnętrznych Uczelni i Jednostki, w tym potwierdzenia osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia.
- Należy opublikować sylabusy w celu zapewnienia studentom i potencjalnym kandydatom na studia stałego dostępu do najważniejszych informacji nt. poszczególnych przedmiotów.

Kryterium 4. Kadra prowadząca proces kształcenia

4.1 Liczba, dorobek naukowy/artystyczny oraz kompetencje dydaktyczne kadry

4.2 Obsada zajęć dydaktycznych

4.3 Rozwój i doskonalenie kadry

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 4

4.1 Uczelnia posiada bardzo liczne grono nauczycieli, które zgłosiła w skład minimum kadrowego. Łącznie w minimum kadrowym I i II stopnia znajduje się 52 nauczycieli. Do studiów I stopnia przypisano łącznie 47 nauczycieli, w tym 8 samodzielnych pracowników naukowych. Do studiów drugiego stopnia przypisano 42 nauczycieli, w tym 9 samodzielnych pracowników naukowych. Zarówno w minimum kadrowym I jak i II stopnia są przedstawiciele trzech obszarów nauki, do których przypisano kierunek, tj. obszaru nauk społecznych, humanistycznych oraz medycznych. Ponadto na ocenianym kierunku zajęcia realizowane są przez osoby nie wchodzące w skład minimum kadrowego łącznie w liczbie 275 osób! Są wśród nich przedstawiciele wszystkich obszarów i dyscyplin, do których przypisano kierunek. W tak liczonym gronie kadrowym są samodzielnymi pracownicy naukowcy, doktorzy i magistry powiązani z dyscyplinami wskazanymi.

Oceniając kwalifikacje i dorobek kadry prowadzącej zajęcia na ocenianym kierunku należy stwierdzić, że jest on bogaty i obejmuje wszystkie elementy procesu kształcenia pedagoga specjalnego. Akademia Pedagogiki Specjalnej ma największe tradycje w Polsce w zakresie kształcenia na kierunku *pedagogika specjalna*, co odzwierciedla się w jej potencjale kadrowym. Kilkuset pracowników prowadzących zajęcia na ocenianym kierunku, w tym

ponad 50 osób wchodzących w skład minimum kadrowego wyróżnia tą Jednostkę na tle całego kraju. Nie ulega najmniejszej wątpliwości, że dorobek i kwalifikacje nauczycieli, w tym wchodzących w skład minimum kadrowego są zgodne z realizowanymi efektami kształcenia, a istota ich kwalifikacji, kompleksowość i różnorodność umożliwia osiągnięcie efektów kształcenia przez wszystkich studentów. Analiza procesu dydaktycznego, w tym pracowni specjalistycznych i kart przedmiotów, pozwala stwierdzić, że kompetencje dydaktyczne nauczycieli są jedne z najwyższych w kraju i mogą stanowić wzorzec dla innych Uczelni. Zwraca uwagę duża ilość stosowanych przez nich metod angażujących studentów w proces dydaktyczny, edukacja w unikatowych pracowniach specjalistycznych, rozwinięte metody projektowe i diagnostyczne.

4.2 Tak ogromny potencjał kadrowy umożliwia precyzyjny przydział zajęć dydaktycznych z precyzyjnym uwzględnieniem kwalifikacji i dorobku naukowo-praktycznego nauczyciela. W przydział zajęć zaangażowani są kierownicy Katedr, a proces końcowy jest koordynowany przez Dyrekcję Instytutu Pedagogiki Specjalnej. W Uczelni funkcjonuje też Wydziałowy Zespół ds. Jakości Kształcenia, którego zadaniem jest między innymi coroczna kontrola prawidłowości obsady zajęć dydaktycznych. Szczegółowo analiza przydziału zajęć dydaktycznych na rok akademicki 2016/2017 nie wykazała żadnych nieprawidłowości w tym zakresie. Zajęcia teoretyczne prowadzą pracownicy prowadzący badania zgodne z realizowanymi przez nich efektami kształcenia oraz posiadający dorobek naukowy w obszarze zainteresowań realizowanego przez nich modułu kształcenia. Uczelnia wskazała liczne przykłady prac badawczych, które mają bezpośredni związek z prowadzonymi przez nauczycieli akademickich zajęciami. Zajęcia praktyczne z kolei prowadzą osoby z doświadczeniem metodycznym lub praktycznym zdobytym poza Uczelnią. Wiele osób z kadry ma ciągle aktualne kontakty z praktyką pedagogiczną, a kilkunastu magistrów realizujących zajęcia praktyczne przygotowania do zawodu pracuje z osobami niepełnosprawnymi w placówkach oświatowych i opiekuńczo-wychowawczych. Zajęcia z metodologii badań naukowych prowadzą osoby z dorobkiem metodologicznym. SeminaRIA dyplomowe prowadzą doświadczeni nauczyciele akademicy z bogatym dorobkiem naukowo-badawczym.

4.3 Rozwój potencjału kadrowego na wizytowanym kierunku jest dynamiczny i należy ocenić go jako wysoce pozytywny. Uczelnia posiada pełne uprawnienia akademickie w dyscyplinie do której przynależy kierunek i w ostatnich latach przeprowadziła kilkadziesiąt przewodów awansowych wszystkich stopni. Polityka kadrowa uczelni spełnia najwyższe standardy akademickie. Otwarte przewody konkursowe prowadzone są zarówno przy zatrudnianiu nowych pracowników jak i przy procedurach awansowych swoich nauczycieli. Procedury są jawne i transparentne oraz zostały szczegółowo opisane w WSZJK. Uczelnia motywuje pracowników do awansów poprzez typowe dla Uczelni Wyższej mechanizmy wsparcia pracownika. Finansowane są publikacje pracowników we własnym wydawnictwie, dofinansowywane są wyjazdy konferencyjne, staże i aplikacje w projektach badawczych. Pracownicy na spotkaniu z kadrą (ponad 60 uczestniczących nauczycieli) wskazywali na konkretne przykłady wsparcia jakie otrzymali w ostatnich latach od Władz Uczelni.

System oceny kadry jest wieloaspektowy i różnorodny oraz spełnia najwyższe standardy akademickie. Jego zasady są szczegółowo opisane w dokumentacji uczelni a wyniki nieustannie monitorowane przez WSZJK. Efektem tego są coroczne raporty z postępów i

elementów oceny pracowniczej. Elementami oceny pracowniczej są arkusze oceny dokumentujące postęp w rozwoju naukowym pracownika i opinię jego przełożonego na ten temat. Ocenie podlega także działalność dydaktyczna i organizacyjna nauczyciela. Dokonuje się ona na podstawie arkuszy hospitacyjnych oraz na podstawie ankiet studenckich.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

4.1 Kadra na ocenianym kierunku spełnia wysokie standardy akademickie i należy ją oceniać w kategoriach wyróżniających. Liczebność kadry, w tym osób wchodzących w skład minimum kadrowego, jej struktura kwalifikacji i dorobku naukowego, dydaktycznego i praktycznego pozycjonują Uczelnię w czołówce kraju wśród Jednostek oferującej kształcenie na kierunku pedagogika specjalna.

4.2 Za ogromnym potencjałem kadrowym Uczelni idzie staranność w doborze nauczycieli do zajęć dydaktycznych. Wszystkie zajęcia prowadzone są przez nauczycieli posiadający kwalifikacje i dorobek niezbędny do ich prowadzenia. Silną stroną Uczelni jest wielostopniowość decyzyjna w przygotowywaniu obciążeń dydaktycznych oraz monitorowanie tego procesu przez Wydziałowy System Zapewnienia Jakości Kształcenia.

4.3 Politykę kadrową Uczelni w kontekście ocenianego kierunku należy ocenić jako wzorcową. Dotyczy to zarówno trybu zatrudniania nowych pracowników, jak i motywowania własnych nauczycieli do rozwoju i awansów zawodowych. Ocena pracownika jest na wysokim poziomie akademickim. Jej prawidłowość gwarantują procedury systemów projakościowych.

Dobre praktyki

1. Kilkudziesięciosobowe minimum kadrowe gwarantujące wysoką kompleksowość i różnorodność kwalifikacji
2. Wielostopniowy mechanizm obsady zajęć dydaktycznych i sprawny system monitorowania tego procesu.
3. Projakościowe mechanizmy polityki kadrowej, w tym wysokie wymogi doboru kadry akademickiej jak i wysokie standardy oceny nauczycieli akademickich

Zalecenia

brak

Kryterium 5. Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym w procesie kształcenia

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 5

Wydział Nauk Pedagogicznych współpracuje z otoczeniem społecznym zgodnie z opracowaną misją i strategią Uczelni. Wydział podpisał porozumienia o współpracy z wieloma ośrodkami naukowymi w Polsce i za granicą, m.in. z: Wydziałem Korekcyjnej oraz Społecznej Pedagogiki i Psychologii Narodowego Uniwersytetu im. Iwana Ogienki w Kamieńcu Podolskim; Institute for Continimng Education and Counselling, School of Education FHNW, Switzerland; Uniwersytetem w Białymstoku; Uniwersytetem im. Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie; Wydziałem Pedagogicznym i Artystycznym Uniwersytetu im. Jana Kochanowskiego w Kielcach; Wydziałem Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach; Wydziałem Pedagogicznym Uniwersytetu Rzeszowskiego; Uniwersytetem im. Jana Kochanowskiego w Kielcach. Koncepcja kształcenia oraz programy poszczególnych specjalności kierunku pedagogika specjalna powstały w wyniku współpracy ze środowiskiem zaangażowanym w działania edukacyjne, rehabilitacyjne, terapeutyczne, resocjalizacyjne, a także są wynikiem gromadzenia opinii studentów poszukujących możliwości zdobywania zróżnicowanych, ale jednocześnie poszukiwanych na rynku pracy kwalifikacji. W ten sposób powstała między innymi koncepcja łączenia przez czynnych pedagogów kompetencji pedagogicznych o charakterze ogólnym z kompetencjami z zakresu pedagogiki specjalnej (zakres edukacji integracyjnej i włączającej).

Skala, zakres i różnorodność form współpracy z otoczeniem społeczno- gospodarczym wyróżnia jednostkę na tle innych jednostek w kraju prowadzących kierunek pedagogika specjalna. Podpisano wiele indywidualnych porozumień o współpracy z placówkami specjalistycznymi. Zakres tej współpracy ustalany jest indywidualnie z każdym podmiotem. Porozumienia podpisano między innymi z: Zespołem Placówek Specjalnych im. M. Grzegorzewskiej w Rawie Mazowieckiej, Zespołem Szkół Specjalnych nr 101 (W-wa, ul. Karolkowa 56), Mazowieckim Specjalistycznym Centrum Zdrowia im. prof. Jana Mazurkiewicza w Pruszkowie, Przedszkolem „Dom Przedszkolaka”, Przedszkolem Specjalnym nr 188 dla Dzieci z Wadami Wzroku, Przedszkolem Specjalnym nr 245 dla Dzieci Słabosłyszących „Sowy Mądrej Głowy”, Niepublicznym Przedszkolem Terapeutycznym „Dobry Start” w Warszawie, Centrum Terapii Autyzmu SOTIS SP.Z.O.O, Sensarte - Centrum Rozwoju i Arteterapii w Warszawie, Stowarzyszeniem Rodziców i Przyjaciół Dzieci Niewidomych i Słabowidzących „Tęcza”, Fundacją Nowatorska Edukacja, Fundacją Edukacji Otwartej Netedukator, Fundacją „Praca dla Niewidomych”, Fundacją Koocham, Bursą Szkolną nr 4 w Warszawie, Ośrodkiem Szkolno-Wychowawczym dla Dzieci Niewidomych im. Róży Czackiej, Szkołą Podstawową z Oddziałami Integracyjnymi Nr 301, Młodzieżowym Ośrodkiem Wychowawczym Nr 3 im. Grzegorza Maja w Warszawie, Centralnym Ośrodkiem Szkolenia Służby Więziennej w Kaliszu, Zakładem Karnym w Opolu Lubelskim, Zakładem

Karnym w Stawiszynie, Telewizją Polską S.A., Naukową i Akademicką Siecią Komputerową (NASK), Polskim Forum Osób Niepełnosprawnych, Centrum Edukacji Obywatelskiej.

Co istotne, a zarazem wyróżniające jednostkę w skali polskich uczelni realizujących kształcenie na pedagogice specjalnej - w ramach współpracy z interesariuszami zewnętrznymi realizowane są wspólne prace badawczo-rozwojowe, mające na celu doskonalenie istniejących oraz opracowywanie nowych programów i rozwiązań metodycznych, doradztwo naukowo- badawcze, konsultacje metodyczne oraz ekspertyzy pracowników naukowych uczelni i specjalistów zatrudnionych w placówkach, współpracę w przygotowywaniu i realizowaniu projektów edukacyjnych, udzielanie wsparcia przy opracowywaniu programów autorskich i ich wdrażaniu, organizowanie zajęć i warsztatów dla wychowanków i podopiecznych placówek, wymianę publikacji i materiałów naukowych poszerzających wiedzę stron na temat obszarów wzajemnej współpracy, realizację praktyk zawodowych przez studentów.

Na szczególne podkreślenie zasługuje również i to, iż Jednostka oprócz współpracy sformalizowanej, potwierdzonej stosownymi porozumieniami, współpracuje nieformalnie między innymi z instytucjami i placówkami takimi, jak: Biuro ds. Osób Niepełnosprawnych Uniwersytetu Warszawskiego, Towarzystwo Pomocy Głuchoniewidomym, Sekcja Logopedyczna Towarzystwa Kultury Języka, Mazowieckie Centrum Neuropsychiatrii i Rehabilitacji Dzieci i Młodzieży w Zagórzku k. Warszawy, Warszawskie Forum Inicjatyw na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną, Ośrodek Rozwoju Edukacji, ELF Centrum Mowy i Ruchu w Warszawie, Centrum Edukacji Dzieci Niewidomych i Słabowidzących CEDUNIS, Wojewódzki Szpital Podkarpacki im. Jana Pawła II w Krośnie, Centrum Leczenia Zaburzeń Słuchu, Głosu i Mowy, Poradnia Rehabilitacji Neurologicznej dla Dzieci i Młodzieży „AGA” w Warszawie, Specjalistyczna Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna „TOP” w Warszawie, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Sulejówku, Poradnia Logopedyczna PPS przy Fundacji Pomocy Ludziom Niepełnosprawnym, Przedszkole nr 61, ul. Lelechowska 7 w Warszawie, Przedszkole nr 114, ul. M. Langiewicza 1/3 w Warszawie, Przedszkole nr 59 w Warszawie, Szkoła Podstawowa nr 70, ul. Bruna 11, Warszawa, Przedszkole Niepubliczne „Domek Przedszkolaka”, Warszawa, Szkoła Podstawowa, Łąjski, SOSW dla Dzieci Niewidomych w Laskach, Ośrodek Szkolno-Wychowawczy dla Dzieci Słabosłyszących, Centrum kompleksowej diagnozy i terapii logopedycznej ADESSE, Dom Dziecka im. Janusza Korczaka w Warszawie, Fundacja Malwa, Fundacja Delta, Fundacja Koocham, Fundacja Druga Strona Lustra, Polski Związek Niewidomych, Fundacja na Rzecz Centrum Edukacyjnego dla Uczniów Niewidomych i Słabowidzących CEDUNIS, Fundacja Wsparcie na Starcie, Fundacja Orange, Fundacja „Tęczowy Dom”, Stowarzyszenie Rodzin i Opiekunów Osób z Zespołem Downa „Bardziej Kochani”, Stowarzyszenie Rodziców i Przyjaciół Dzieci Niewidomych i Słabowidzących „Tęcza”, Stowarzyszenie Tęcza – Poradnia Kompleksowej Diagnozy, Wczesnej Edukacji, Terapii i Rehabilitacji, Warszawa, Stowarzyszenie Rodziców i Przyjaciół Dzieci z Wadą Słuchu, Stowarzyszenie „Niebieska Linia”, Polskie Stowarzyszenie na rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym, Stowarzyszenie na rzecz Propagowania Wspomagających Sposobów Porozumiewania się Mówić bez Słów, Towarzystwo Pomocy Ociemniałym w Laskach, Galeria Arsenał w Białymstoku, Punkt Informacyjno-Koordinacyjny dla Osób Niepełnosprawnych m.st. Warszawy, Okręgowy Inspektorat Służby Więziennej, Areszt Śledczy Warszawa-Służewiec, Areszt Śledczy Warszawa-Grochów, Areszt

Śledczy i Zakład Karny Warszawa-Białołęka, Areszt Śledczy w Grójcu, Areszt Śledczy w Opolu Lubelskim, Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy Księży Orionistów, Zakład Poprawczy w Falenicy. Pracownicy Instytutu Pedagogiki Specjalnej są ponadto zaangażowani w realizację projektu PFRON pt. „Wdrażanie Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych – wspólna sprawa”.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Skala, zakres i różnorodność form współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym **wyróżnia** jednostkę na tle innych jednostek w kraju prowadzących kierunek pedagogika specjalna. Wydział współpracuje ze znaczącymi instytucjami związanymi z kierunkiem kształcenia. Koncepcja kształcenia oraz programy poszczególnych specjalności kierunku pedagogika specjalna powstały w wyniku współpracy ze środowiskiem zaangażowanym w działania edukacyjne, rehabilitacyjne, terapeutyczne, resocjalizacyjne, a także są wynikiem gromadzenia opinii studentów. W ramach współpracy z interesariuszami zewnętrznymi realizowane są wspólne prace badawczo-rozwojowe. Na szczególne podkreślenie zasługuje to, iż wyrazem uznania dla kompetencji naukowców zatrudnionych w Instytucie jest ich udział w charakterze ekspertów w posiedzeniach komisji konkursowych rozstrzygających konkursy na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej przez jednostki samorządowe (konkursy urzędu miasta, urzędu gminy).

Dobre praktyki

Wieloletnie relacje z lokalnymi i subregionalnymi interesariuszami zewnętrznymi. Skala, zakres i różnorodność form współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym. Realizowane z interesariuszami zewnętrznymi wspólne prace badawczo-rozwojowe. Realizowanie projektu PFRON pt. „Wdrażanie Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych – wspólna sprawa”.

Zalecenia – brak.

Kryterium 6. Umiejędzynarodowienie procesu kształcenia

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 6

Uczelnia podpisała kilkadziesiąt umów z podmiotami zagranicznymi w ramach współpracy pomiędzy Szkołami Wyższymi, wspólnych projektów badawczych czy programów wymiany studenckiej i pracowniczej typu Erasmus +. Tylko w ramach programu Erasmus + podpisano 38 takich umów. Studenci mają też możliwość udziału w zagranicznych konferencjach naukowych. Bardzo ciekawą propozycją dla studentów jest możliwość udziału w Międzynarodowych Szkołach Letnich organizowanych od roku 2006. Szkoły te są tematycznie związane z kierunkiem pedagogika i pedagogika specjalna a udział w nich biorą studenci i pracownicy uczelni wielu krajów. W ramach staży zagranicznych, wyjazdów studyjnych, w tym w programie Erasmus +, wyjeżdżało w ostatnich latach kilkudziesięciu pracowników prowadzących zajęcia na wizytowanym kierunku i oraz kilkunastu studentów.

Kontakty z podmiotami zagranicznymi służą bezpośrednio i pośrednio ewaluacji koncepcji kształcenia oraz doskonalenia poszczególnych modułów kształcenia. Uczelnia podaje wiele

konkretnych przykładów oddziaływania bezpośredniego na proces kształcenia. Przykładowo koncepcja kształcenia na kierunku *pedagogika specjalna* (głównie w zakresie edukacji integracyjnej włączającej) jest wynikiem współpracy z międzynarodowymi autorytetami w tej dziedzinie z Uniwersytetu Florydy i z Uniwersytetu Północnej Florydy w ramach pobytu profesorów wizytujących w APS. Innymi przykładami dokumentują współpracę z ekspertami z Nowej Zelandii, Irlandii, Kanady, Islandii, Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej, Brazylii, Ukrainy, Rosji, Tajwanu, Węgier, Bośni i Hercegowiny, Australii, Holandii). Współpraca z Centrum SUVAG z Zagrzebia, ukończone szkolenia w Chorwacji, Belgii, Francji zaowocowały wprowadzeniem do Akademii Pedagogiki Specjalnej (jako pierwszej uczelni w Polsce) regularnych szkoleń z zakresu metody werbotonalnej (w rehabilitacji małych dzieci z wadą słuchu) dla studentów studiów stacjonarnych i podyplomowych na kierunku wczesnego wspomagania rozwoju dziecka i wczesnej interwencji.

Umiejdzynarodowienie ma także pośrednio wpływ na elementy procesu kształcenia poprzez realizowane projekty badawcze. Nie zawsze mają one wprawdzie wpływ na koncepcje kształcenia ale poprzez pogłębianie wiedzy i umiejętności nauczycieli służą niewątpliwie poprawie ich kompetencji programowania poszczególnych modułów kształcenia. Uczelnia wskazuje na szereg takich projektów badawczych. Są to m.in. projekty *The attitudes of business owners toward the hiring of people with disabilities* (Azja, Ameryka Północna, Afryka), koordynowanym przez PhD Roy Chen (University of Texas Rio Grande Valley); Stowarzyszenie Edukacji bez Granic i Pracownia Testów Psychologicznych i Pedagogicznych w Gdańsku w zakresie adaptacji narzędzia Skala inteligencji Stanford-Binet SB-5 wśród dzieci w wieku 2-18 lat; prowadzenie analiz porównawczych systemów kształcenia w Polsce i Japonii jako wynik współpracy z Ritsumeiken University w Kyoto; wspólne badania z prof. Roy CHEN nt. Attitudes Toward Inclusive Education (międzynarodowe badania porównawcze, University of Texas Rio Grande Valley – wspólne badania z prof. Roy CHEN nt. Study The willingness of professors and instructors to provide accommodation for college students with disabilities).

Uczelnia prowadzi stałe zajęcia w językach obcych oraz zajęcia prowadzone przez profesorów wizytujących. W raporcie samooceny przedstawiono tabelaryczny wykaz takich zajęć. Ponadto dla wszystkich studentów obligatoryjne są obszerne lektoraty językowe prowadzone na poziomie B2 i C1 (120 godzin studia stacjonarne / 90 godzin studia niestacjonarne).

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Umiejdzynarodowienie procesu kształcenia jest bardzo dobrze dostosowane do specyfiki kształcenia w zakresie pedagogiki specjalnej. Silną jego stroną jest bazowanie na projektach realizowanych we współpracy z ośrodkami zagranicznymi, wymiana pracowników w ramach stażów naukowych i wyjazdów studyjnych. Jako wyróżniające należy ocenić prowadzenie wybranych zajęć w językach obcych i zwiększone ilości godzin obligatoryjnych lektoratów.

Dobre praktyki

1. Międzynarodowe Szkoły Letnie dla studentów i pracowników

2. Wyjazdy studentów na konferencje międzynarodowe
3. Znaczny udział kadry w międzynarodowych projektach badawczych i konferencjach naukowych

Zalecenia

brak

Kryterium 7. Infrastruktura wykorzystywana w procesie kształcenia

- 7.1. Infrastruktura dydaktyczna oraz wykorzystywana w praktycznym przygotowaniu zawodowym
- 7.2. Zasoby biblioteczne, informacyjne oraz edukacyjne
- 7.3. Rozwój i doskonalenie infrastruktury

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 7

- 7.1. Infrastruktura dydaktyczna oraz wykorzystywana w praktycznym przygotowaniu zawodowym

Baza dydaktyczna jest nowoczesna, dostosowana do specyfiki kierunku studiów, a także form i metod kształcenia. Bazę dydaktyczną można ocenić jako **wyróżniającą** w porównaniu z bazami innych uczelni w Polsce kształcących na kierunku pedagogika specjalna. Przy ul. Szczęśliwickiej 40, gdzie odbywa się większość zajęć na kierunku pedagogika specjalna znajduje się: jedna aula o powierzchni 525 m kw.; dwie aule o powierzchni 280 m kw.; 30 sal dydaktycznych o powierzchni od 16 do 122 m kw. (w tym 5 sal komputerowych). W budynku przy ul. Spiskiej 16), gdzie odbywają się artystyczne zajęcia fakultatywne dla studentów pedagogiki specjalnej, łączna powierzchnia obiektu wynosi 1562,78 m². Wszystkie budynki dostosowane są do potrzeb osób z niepełnosprawnością. Budynki i sale dydaktyczne wyposażone są w sprzęt multimedialny. Studenci mają do dyspozycji pracownię komputerową dostosowaną do potrzeb studentów z niepełnosprawnością.

Na wyróżnienie zasługuje troska o studentów - rodziców z dziećmi, dla których utworzono specjalnie wyposażony Pokój dla matki i dziecka. Ponadto w bieżącym roku akademickim z inicjatywy studentów koła naukowego Progresus przygotowano miejsce do zabaw wypoczynku dla rodziców z małymi dziećmi. Bardzo wysoko należy ocenić inicjatywę Instytutu sprzed ponad dwudziestu lat, od kiedy w Akademii funkcjonuje Poradnia dla Dzieci ze Sprzężoną Niepełnosprawnością. Poradnia pełni funkcje: dydaktyczną (studenci realizują w niej zajęcia praktyczne); usługową (prowadzone są nieodpłatne zajęcia rehabilitacyjne i terapeutyczne dla dzieci ze sprzężoną niepełnosprawnością) oraz badawczo-wdrożeniową (jest miejscem testowania i wdrażania nowych metod terapeutycznych).

Innowacyjnym rozwiązaniem, zasługującym na wyróżnienie jest Laboratorium Innowacji (i-Lab), zaprojektowane w celu rozwijania kompetencji nauczycieli pedagogiki specjalnej i osób ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Nietypowy wystrój pomieszczenia i multimediiów, sprzęt komputerowy, który wykorzystuje specjalne oprogramowanie Virtual Brainstorm (VBS) pozwala wykorzystywać podczas zajęć ze studentami pedagogiki specjalnej techniki służące pobudzaniu kreatywności, motywacji i dynamiki grupowej. Laboratorium to sprzyja wymianie

doświadczeń i dobrych praktyk z interesariuszami zewnętrznymi współpracującymi z Instytutem w zakresie organizowania procesu dydaktycznego z wykorzystaniem nowych metod kształcenia w pedagogice specjalnej.

Na wyróżnienie zasługują również udogodnienia w zakresie infrastruktury i wyposażenia dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych bowiem wspieranie studentów niepełnosprawnych w procesie rozwoju naukowego jest jednym z priorytetów uczelni. Kwestię tę reguluje Postanowienie Prorektora ds. Dydaktyki z dn. 15.11.2007 roku w sprawie rozwiązań alternatywnych stosowanych wobec studentów niepełnosprawnych APS.

Dostępność infrastruktury, w tym aparatury i materiałów dydaktycznych, w celu wykonywania przez studentów zadań wynikających z programu studiów w ramach pracy własnej również zasługuje na wyróżnienie (m.in. kserokopiarki na korytarzach umożliwiające studentom kopiowanie materiałów do użytku własnego; komputery stacjonarne umożliwiające korzystanie z Internetu na terenie Uczelni; sieć internetowa otwarta dla wszystkich osób przebywających na terenie Uczelni; czytelnia umożliwiająca korzystanie z materiałów dostępnych na miejscu, w tym najbardziej popularnych podręczników; dostęp do katalogu bibliotecznego on-line; możliwość bezpłatnego korzystania z książek w systemie IBOOK; możliwość korzystania z prac naukowych w językach obcych znajdujących się w sieci EBSCO; system USOS i poczta mailowa umożliwiająca studentom i wykładowcom wzajemne komunikowanie się w sprawach dydaktycznych i organizacyjnych.

7.2. Zasoby biblioteczne, informacyjne oraz edukacyjne

Wydział Nauk Pedagogicznych korzysta z zasobów Biblioteki Głównej APS im. M. Grzegorzewskiej, w której znajduje się czytelnia, wypożyczalnia i informatorium. Biblioteka główna posiada filię w budynku przy ul. Spiskiej 16 w Instytucie Edukacji Artystycznej. W bibliotece funkcjonuje elektroniczny system biblioteczny Patron. Cały księgozbiór Biblioteki jest skatalogowany w formie elektronicznej. Czytelnicy mają dostęp do katalogu on-line z możliwością zamawiania, rezerwacji i prolongaty materiałów bibliotecznych. Biblioteka posiada także trezor biblioteczny tzw. wrzutnię usytuowaną w najbardziej uczęszczanym miejscu uczelni. Wrzutnia umożliwia zwrot książek poza godzinami pracy biblioteki oraz ułatwia zwrot książek osobom niepełnosprawnym. W zasobach Biblioteki znajduje się ok. 145 tysięcy woluminów ze szczególnym uwzględnieniem publikacji zalecanych w sylabusach; ok. 40 tys. prac licencjackich i magisterskich w wersji papierowej; prace dyplomowe w wersji elektronicznej dostępne na 2 stanowiskach komputerowych w czytelni w ramach Archiwum Prac Dyplomowych (system APD); czasopisma drukowane - ok. 200 tytułów czasopism polskich w bieżącej prenumeracie i 10 tytułów zagranicznych; dostęp do Baz w Ramach Licencji Krajowej; dostęp do Bazy IBuk libra (pełno-tekstowe książki elektroniczne z możliwością korzystania z dowolnego miejsca na dowolnym urządzeniu - obecnie 1020 pozycji); dostęp do Platformy EBSCO; dostęp do baz: PsycINFO, PsycEXTRA, PsycTESTS. Biblioteka tworzy również własne bazy danych np. bazę bibliograficzną zawartości czasopism, Baza Wiedzy tj. baza bibliograficzna publikacji pracowników. W bibliotece funkcjonuje wypożyczalnia międzybiblioteczna. Obecnie jest wdrażany system ACADEMICA, który pozwoli on-line realizować wypożyczenia międzybiblioteczne. Biblioteka jest członkiem

NUCAT-u. W Bibliotece działa Rada Biblioteczna. Na szczególne podkreślenie a zarazem wyróżnienie zasługują oferowane przez Bibliotekę usługi, takie jak -dostęp do najnowszej literatury; pomoc przy wyszukiwaniu, zamawianiu książek; szkolenia biblioteczne dla użytkowników; pomoc przy korzystaniu z baz danych, szkolenia z korzystania z baz danych; udzielanie informacji o innych bibliotekach; tworzenie zestawień tematycznych; stanowiska komputerowe w czytelnicy; bezpłatny scanner w czytelnicy; możliwość korzystania w czytelnicy i informatorium z programu SPSS; możliwość korzystania z bazy prawnej; uczestnictwo w wydarzeniach: spotkaniach z autorami książek, szkoleniach, wieczorkach gier planszowych, wieczorkach filmowych, nocy bibliotek itd.

7.3. Rozwój i doskonalenie infrastruktury

Infrastruktura dydaktyczna i naukowa umożliwia prawidłową realizację procesu kształcenia na kierunku pedagogika specjalna. Pomieszczenia dydaktyczne są czyste, wyposażone w nowe, funkcjonalne meble, dostęp do Internetu WiFi i pomoce dydaktyczne. Szczegółowa ocena infrastruktury uczelni przedstawiona została ZO w tematycznym Raporcie Komisji ds. *Jakości Kształcenia Wydziału Nauk Pedagogicznych opracowanym w roku akademickim 2014/15. Jakość infrastruktury materialnej i organizacyjnej procesu kształcenia* (Opinie na temat infrastruktury zaprezentowane w raporcie pochodzą z grupy 1175 studentów i 47 nauczycieli akademickich). W efekcie analizy zebranych danych podjęto decyzję o udostępnieniu studentom sal dydaktycznych w okresie przerw między zajęciami dydaktycznymi, co rozwiązało problem, na który zwracali uwagę interesariusze wewnętrzni. Na bieżąco pracownicy działu informatyczno-medialnego monitorują funkcjonowanie sprzętu informatycznego w salach wykładowych i pomieszczeniach naukowo-biurowych i na tej podstawie corocznie dokonywany jest przegląd sprzętu biurowego i robiony plan zakupu i wymiany sprzętu (uwzględnia się potrzeby interesariuszy wewnętrznych takich jak: pracowników administracji, pracowników nauki, studentów - przedstawicieli samorządu studenckiego. Uczelnia współpracuje z firmami zewnętrznymi w zakresie konserwacji sprzętu informatycznego. W ramach rozwoju infrastruktury Uczelni podjęto decyzję o budowie nowego obiektu do celów naukowo-dydaktycznych przy ul. Szczęśliwickiej 40. W projekcie przewidziane są laboratoria badawcze, sale ćwiczeniowe z lustrami weneckimi, miejsca do indywidualnej i grupowej pracy studentów oraz nowoczesna czytelnicy i przestronna aula.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Infrastruktura APS im. M. Grzegorzewskiej, Wydziału i Instytutu w sposób wzorcowy zapewnienia realizacji efektów kształcenia typowych dla kierunku pedagogika specjalna.

Dobre praktyki

Funkcjonowanie od ponad dwudziestu lat Poradni dla Dzieci ze Sprzężoną Niepełnosprawnością.

Innowacyjne Laboratorium Innowacji (i-Lab).

Udogodnienia w zakresie infrastruktury i wyposażenia dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych.

Wzorowe zasoby biblioteczne, informacyjne oraz edukacyjne.

Organizowanie wydarzeń: m.in. spotkań z autorami książek, szkoleń, wieczorkach gier planszowych, wieczorkach filmowych, nocy bibliotek i in.

Ocenianie infrastruktury przez pracowników i studentów i sporządzanie raportu.

Zalecenia - brak

Kryterium 8. Opieka nad studentami oraz wsparcie w procesie uczenia się i osiągnięcia efektów kształcenia

8.1. Skuteczność systemu opieki i wspierania oraz motywowania studentów do osiągnięcia efektów kształcenia

8.2. Rozwój i doskonalenie systemu wspierania oraz motywowania studentów

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 8

8.1.

Studentom wizytowanego kierunku oferowane jest wsparcie merytoryczne nauczycieli akademickich podczas prowadzonych zajęć, bądź w czasie konsultacji. Studenci mają możliwość kontaktu z kadrą akademicką zarówno podczas konsultacji, których godziny są dostępne na platformie USOS, jak również za pośrednictwem poczty elektronicznej.

Uwagę, jaką sformułowali studenci studiów stacjonarnych, jak i niestacjonarnych jest zbyt mała ilość dyżurów nauczycieli akademickich będących promotorami prac. Studenci wskazali, że niejednokrotnie prowadzi to do sytuacji, że część osób zgłaszająca się na dyżur w celu konsultacji postępów swoich prac, jednak nie zostanie przyjęta. Jest to szczególnie dotkliwie odczuwane przez studentów studiów niestacjonarnych, którzy nie mogą skorzystać już z dyżurów pracowników naukowych realizowanych podczas zajęć weekendowych (w semestrze przewidziano tylko dwa takie dyżury).

Podczas spotkania z ZO PKA studenci zgodnie oświadczyli, że często podejmują rozmowy ze swoimi nauczycielami w różnych celach, takich jak: chęć zapoznania się z bieżącymi wynikami egzaminów cząstkowych, skonsultowania prac nad realizowanym projektem w ramach zajęć, omówienia bieżących problemów z opiekunem danego roku, czy konsultacji naukowej dotyczącej nowych pomysłów.

Podczas zajęć, jak i konsultacji studenci spotykają się z bardzo życzliwym podejściem ze strony nauczycieli akademickich i władz dziekańskich. Przyjazna atmosfera panująca podczas zajęć oraz duży autorytet nauczycieli akademickich pozytywnie wpływa, w opinii studentów, na proces doskonalenia ich umiejętności i pogłębiania wiedzy.

Studenci wizytowanego kierunku pozytywnie oceniają wsparcie merytoryczne, jakie otrzymują od swoich nauczycieli akademickich oraz władz dziekańskich. Ponadto, studenci obecni na spotkaniu z ZO PKA podkreślili dużą wartość, jaką niosą im zajęcia grupowe, podczas których konfrontują swoje pomysły i rozwiązania z innymi studentami, czy nauczycielem. W opinii studentów przyjęcie takiej formuły prowadzenia zajęć daje im duże zorientowanie w dostępnych metodach, poziomie umiejętności i wiedzy swoich kolegów, uczy dostrzegać słabe strony swoich rozwiązań oraz pozwala oswajać się z koniecznością adaptacji do potrzeb dzieci, z jakimi będą spotykać się w przyszłej pracy zawodowej. Świadomość poziomu wiedzy i umiejętności swoich rówieśników oraz chęć niesienia jak najlepszej pomocy, jest dla studentów również motywacją do ciągłego rozwoju.

Ponadto, władze Uczelni, corocznie ogłaszają konkurs Rektora na najlepszą pracę dyplomową. W opinii studentów jest to okazja do zaprezentowania swoich umiejętności i wiedzy w pracy

dyplomowej, co przyświeca im podczas wyboru promotora, czy tematu pracy, a tym samym motywuje do zdobywania wiedzy.

Na wizytowanym kierunku oferowane jest również wsparcie materialne studentów. Studenci obecni na spotkaniu z ZO PKA pozytywnie ocenili system pomocy materialnej funkcjonujący na uczelni. Zarówno sposób rozdziału środków, warunki wnioskowania o stypendium, jak i wymogi formalne, w opinii studentów, są obiektywne i sprawiedliwe.

Na wizytowanym kierunku funkcjonuje kilka kół naukowych m. in. Koło Naukowe Surdopedagogiki, Koło Naukowe Logopedii, Koło Naukowe Neuropsychologii, czy Uczelniane Koło Resocjalizacji, które skupiają wokół swojej działalności studentów studiów stacjonarnych, jak i niestacjonarnych, z różnych kierunków, w tym kierunku pedagogika specjalna. Studenci w ramach działalności Kół realizują zaproponowane przez członków projekty, takie jak konferencje, np.: dotyczącą neurobiologii, podczas której studenci zgłębiają tematykę neuropsychologii i logopedii, spotkania z zaproszonymi autorytetami z dziedziny resocjalizacji, pod nazwą "Rasowi - Resowi", wyjścia do zakładów karnych i poprawczych, włącznie z możliwością uczestniczenia w hospitacjach, Dzień Sportu połączony z promocją dyscyplin zawodowych uprawianych przez osoby z niepełnosprawnościami, czy prowadzenie badań.

Działalność kół naukowych wraz z podjętymi przez członków inicjatywami naukowymi, finansowana jest ze środków przyznawanych za pośrednictwem Komisji ds. Uczelnianych Organizacji Studenckich, wyodrębnionej ze struktur uczelnianego samorządu studenckiego. Studenci będący członkami kół naukowych bardzo pozytywnie ocenili zarówno wsparcie merytoryczne, jak i finansowe oferowane przez Uczelnię.

Na wizytowanym kierunku aktywnie funkcjonuje również samorząd studencki. Wśród studentów kierunku pedagogika specjalna są również członkowie studenckiego samorządu ogólnouczelnianego. Studenci za pośrednictwem członków samorządu studenckiego mają swoich przedstawicieli w organach uczelnianych, takich jak Senat APS, Rada Wydziału, Komisja Badań Naukowych i Współpracy z Zagranicą, Komisja Kształcenia i Spraw Studenckich, Komisje dyscyplinarne (w tym komisje odwoławcze) ds. studentów, jak i nauczycieli, czy Rada Biblioteczna. Ponadto, członkowie samorządu czynnie reprezentują studentów podczas cyklicznych spotkań z władzami dziekańskim, podczas których omawiane są bieżące pomysły, propozycje i problemy studenckie. Studenci działający w strukturach samorządu bardzo pozytywnie ocenili wsparcie, w tym materialne, jakie otrzymują od władz dziekańskich. Studenci wiedzą, że mogą zgłosić się do władz dziekańskich z każdym pomysłem, a w razie problemów wspólnie z nimi poszukają rozwiązania.

Na pozytywną ocenę, zdaniem studentów, zasługuje również Biuro ds. Promocji, Rekrutacji i Karier Zawodowych oraz Studenckie Biuro Wolontariatu, które prowadzi oferty staży, kursów, wolontariatów, czy szkoleń, w tym umiejętności miękkich, mających na celu dobre przygotowanie oraz wsparcie studentów w kontaktach ze środowiskiem zawodowym i społecznym.

Na wizytowanym kierunku oferowane jest również wsparcie dla osób niepełnosprawnych. Osobą odpowiedzialną za opiekę nad osobami z niepełnosprawnościami, w tym studentami kierunku pedagogika, jest Pełnomocnik Rektora ds. Osób Niepełnosprawnych. W ramach pomocy świadczonej przez Pełnomocnika studentom oferowane jest wsparcie w rozwiązaniu problemów związanych z funkcjonowaniem osób niepełnosprawnych na wydziale, w tym pokonywania barier technicznych, poprzez zapewnienie m. in. kursu orientacji przestrzennej, tłumaczy języka migowego, czy wsparcia asystentów. Ponadto niepełnosprawnym studentom oraz osobom mającym trudności w uczeniu się zapewniono wsparcie w procesie uczenia się poprzez możliwość realizowania przedmiotów w trybie indywidualnej organizacji studiów, w tym ustalenie warunków zaliczeń i realizacji materiału w ramach przedmiotu z nauczycielem akademickim prowadzącym dany przedmiot. Studenci obecni na spotkaniu z ZO PKA zgodnie

oświadczyli, że dużym wsparciem i wartością cenioną na uczelni jest również możliwość skorzystania z pomocy w Poradni Psychologicznej. W opinii studentów obecnych na spotkaniu z ZO PKA system pomocy materialnej, w tym specjalna ścieżka dedykowana osobom chorym (stypendium specjalne) funkcjonuje prawidłowo. Infrastruktura dydaktyczna i naukowa, w tym sale ćwiczeniowe są dostosowane do potrzeb studentów niepełnosprawnych, umożliwiając im swobodne realizowanie programu kształcenia, tworząc komfortowe warunki do nauki.

Ponadto, do dyspozycji studentów zostały oddane komputery stacjonarne z dostępem do Internetu oraz kserokopiarki zlokalizowane na terenie Uczelni, a na terenie całego kampusu studenci mogą korzystać z bezpłatnego dostępu do Internetu przez sieć bezprzewodową wi-fi.

Studenci obecni na spotkaniu z ZO PKA wskazali, że w przypadku zaistnienia problemów głównym kanałem przekazywania informacji jest rozmowa z nauczycielem akademickim prowadzącym dany przedmiot, bądź za pośrednictwem przedstawicieli samorządu studenckiego. Studenci mogą szukać wsparcia również u opiekunów dydaktycznych danego rocznika. Studenci są dobrze zorientowani w nieformalnych ścieżkach zgłaszania problemów i w razie konieczności chętnie z nich korzystają. Podczas spotkania z ZO PKA wszyscy studenci zgodnie oświadczyli, że władze dziekańskie cechują się dużą otwartością i chętnie podejmują dialog ze studentami.

Uwagę, jaką studenci zgłosili podczas spotkania, jest brak możliwości cyklicznej oceny wsparcia jakie otrzymują. Wypracowane przez nich kanały komunikacji są dobrze funkcjonującym rozwiązaniem, dzięki życzliwym relacjom panującym między studentami, a nauczycielami akademickimi.

Podczas spotkania z ZO PKA studenci wizytowanego kierunku, głównie studiów niestacjonarnych, będący jednocześnie młodymi rodzicami, wskazali, że bardzo sobie cenią możliwość skorzystania z pokoju dla matki i dziecka, czy miejsca do zabaw i wypoczynku z małymi dziećmi. W ocenie studentów, jest to rozwiązanie, które znacznie ułatwia im pogodzenie obowiązków studenckich z sytuacją osobistą.

8.2.

Studenci obecni na spotkaniu z ZO PKA wykazali się dużą wiedzą na temat oferowanych środków wsparcia oraz form motywowania. Zgodnie oświadczyli, że są informowani o nich za pośrednictwem strony internetowej Uczelni, platformy USOS, poprzez wyświetlanie informacji na ekranach na korytarzach wydziału, przez pracowników dziekanatu, nauczycieli prowadzących zajęcia, bądź opiekunów danego rocznika.

Corocznie Uczelnia wydaje publikację elektroniczną "Przyjazny przewodnik dla studentów (nie tylko) I roku", w której zawarte są m. in. najważniejsze informacje o formach wsparcia, inicjatywach mających na celu motywację studentów, prawach i obowiązkach studentów, czy procesie dyplomowania.

Ponadto, władze dziekańskie na początku każdego roku akademickiego organizują spotkanie z nowoprzyjętymi studentami, podczas którego wprowadzają młodych adeptów w zasady panujące na uczelni, przedstawiają najważniejsze organy i władze uczelni oraz informują o formach wsparcia, w tym osób niepełnosprawnych. Corocznie, samorząd studencki, przeprowadza szkolenie dla pierwszorocznych studentów z praw i obowiązków studenta, w czasie którego również przedstawia najważniejsze formy wsparcia studentów, wskazuje miejsca oraz osoby, do których studenci mogą zgłaszać się z problemami i zachęca do kontaktu z samorządem.

W celu pogłębiania opieki nad studentami niepełnosprawnymi oraz zwiększania wrażliwości społeczności akademickiej na problemy chorych, Koło Naukowe Surdopedagogiki prowadzi działania promocyjne mające na celu uwypuklenie barier, z jakimi spotykają się osoby z niepełnosprawnościami, nie tylko słuchowymi. Ponadto, Uczelnia oferuje osobom niepełnosprawnym szkolenia ułatwiające funkcjonowanie na uczelni, np. z zakresu poruszania po Uczelni dla studentów z niepełnosprawnością wzrokową.

W opinii studentów obecnych na spotkaniu z ZO PKA system informowania o formach opieki i wsparcia studentów funkcjonuje dobrze, a studenci mają wiedzę na temat prowadzonych przez Uczelnię głównych działaniach oraz chętnie z nich korzystają. Zdaniem studentów jest to wiedza aktualna, a kanały, którymi płyną do nich informacje pozwalają na bieżącą orientację w dostępnych formach wsparcia. Uwagę jaką studenci zgłosili, jest jednak słaby przepływ informacji o działaniach toczących się na wydziale, pomiędzy nimi, a członkami samorządu studenckiego. Niejednokrotnie, zauważają, że część informacji płynących ze strony władz dziekańskich zatrzymuje się na poziomie samorządu studenckiego, bądź dowiadują się o nich znacznie później niż koledzy działający w strukturach samorządu. Studenci są zdania, że nie jest to celowe działanie studentów z samorządu, jednak chcieliby zmiany tej nieformalnej procedury, tak, by dostęp do informacji był sprawiedliwy.

Podczas spotkania z ZO PKA studenci nie wskazali formalnej możliwości oceny prowadzenia działań informacyjnych na temat form wsparcia i motywowania studentów przez jednostkę. Jako najbardziej skuteczną metodę zgłaszania uwag wskazali składanie swoich opinii za pośrednictwem rozmów z nauczycielami akademickimi, bądź z opiekunami danego roku. Studenci bardzo chętnie korzystają z takiej możliwości, szczególnie ci, którzy w bieżącym semestrze uczęszczają na zajęcia prowadzone przez nauczyciela akademickiego, będącego jednocześnie przedstawicielem władz dziekańskich, ponieważ niejednokrotnie są pytani przez nauczyciela oraz zachęcani do dzielenia się swoimi opiniami na temat prowadzonych działań. Studenci obecni na spotkaniu z ZO PKA zgodnie oświadczyli, że chętnie dzielą się swoimi opiniami z władzami, ponieważ mają poczucie słuchania ich głosu. Niejednokrotnie po uwagach zgłaszanych do władz dziekańskich zauważali działania mające na celu zmianę poruszanej sytuacji.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Na wizytowanym kierunku panuje bardzo dobra atmosfera sprzyjająca ciągłej wymianie zdań i opinii pomiędzy studentami, a władzami dziekańskimi. Studenci obecni na spotkaniu z ZO PKA wskazali wiele kanałów komunikacji z władzami dziekańskimi, z których bardzo chętnie korzystają. Wsparciem w przekazywaniu opinii studenckiej jest również aktywnie działający samorząd studencki, który służy studentom pomocą również w rozwiązywaniu sporów, czy problemów. Atutami, które są stale doceniane przez studentów wizytowanego kierunku są m. in. życzliwa postawa kadry akademickiej, cechująca się dużą wiedzą merytoryczną, dobrze zorganizowany i rozbudowany system pomocy materialnej, czy możliwość rozwoju zainteresowań w ramach działalności wielu kół naukowych. Studenci zaangażowani w działalność kół bardzo sobie cenią możliwości rozwoju, czy wsparcie, jakie otrzymują od władz dziekańskich i Uczelni, włącznie ze wsparciem materialnym na ich działalność.

Studenci bardzo pozytywnie oceniają proces wsparcia osób z niepełnosprawnościami polegający na oferowanej pomocy w formie wsparcia materialnego, czy możliwości indywidualnego podejścia kadry akademickiej, skierowanego na wsparcie procesu uczenia się. Studenci wykazują się dużą wiedzą na temat form wsparcia i motywowania funkcjonujących na wizytowanym kierunku, w tym cenią sobie przyznawanie corocznych nagród za najlepsze prace dyplomowe.

Na wizytowanym kierunku istnieje wiele nieformalnych możliwości oceny prowadzonych działań informacyjnych i form wsparcia przez studentów, co w ocenie osób obecnych na spotkaniu z ZO PKA jest zadowalające. Uwagę, jaką zgłosili studenci są problemy w przekazie komunikatów i informacji płynących od władz dziekańskich do studentów, za pośrednictwem samorządu studenckiego.

Dobre praktyki

Zalecenia

Zaleca się zmianę kanału komunikacji bieżących informacji pochodzących od władz dziekańskich, a kierowanych do wszystkich studentów, rezygnując z pośrednictwa samorządu studenckiego, bądź wprowadzenie kanału alternatywnego - równorzędnego, np. poprzez jednoczesne publikowanie informacji za pośrednictwem strony internetowej Uczelni.

Jest to rozwiązanie, które wyeliminuje poczucie niesprawiedliwości w dostępie do informacji panujące wśród studentów oraz wyeliminuje czynnik różniący społeczność studencką.

Ponadto, zaleca się organizację konsultacji nauczycieli akademickich w sposób umożliwiający wzięcie w nich udziału wszystkim chętnym studentom.

---

7. Ocena dostosowania się jednostki do zaleceń z ostatniej oceny PKA, w odniesieniu do wyników bieżącej oceny

Zalecenie	Charakterystyka działań doskonalących oraz ocena ich skuteczności
Konieczne jest, dla uniknięcia wątpliwości potencjalnych pracodawców, wpisanie do suplementu, informacji zawartych w sylwetkach absolwentów, a dotyczących wskazanych miejsc pracy, nie zaś jedynie powołanie się na rozporządzenia. Uniknąć w ten sposób będzie można zwrotnych zapytań pracodawców o możliwość zatrudnienia absolwenta na danym stanowisku i w danym typie placówki edukacyjnej.	Suplementy nie podlegają ocenie podczas wizytacji programowej
Należy stawiać wyższe wymagania seminarzystom. Istnieje konieczność ujednoczenia planów studiów tak, by w ramach studiów stacjonarnych i niestacjonarnych realizowane były te same treści.	Działania naprawcze w kontekście poprawy jakości prac dyplomowych okazały się nieskuteczne. Jako skuteczne należy ocenić działania mające na celu ujednoczenie treści nauczania dla studiów stacjonarnych i niestacjonarnych
Istnieje konieczność wskazania w programach studiów wymagań wstępnych realizacji przedmiotu oraz przypisanie koniecznej liczby punktów ECTS treściom przedmiotów podstawowych i kierunkowych.	Działania naprawcze skuteczne. W poszczególnych modułach przedmiotów wskazane są wymagania wstępne
Oczekiwany jest szerokie włączenie przedstawicieli studentów do dyskusji na temat harmonogramów zajęć i sesji egzaminacyjnych oraz do innych spraw związanych z organizacją studiów w tym planów zajęć i ich organizacji.	Działania naprawcze częściowo skuteczne. Wprawdzie brak istotnych uwag studentów na temat organizacji studiów, jednak są uwagi do systemu komunikacji ze studentami.
W celu pełnego zagwarantowania skuteczności oceny zajęć dydaktycznych zaleca się przeprowadzenie szerokiej akcji promocyjnej ankiet ewaluacyjnych i idei jakie ze sobą niosą przy współpracy z samorządem studenckim. Bardzo oczekiwanym byłoby przekazywanie informacji zwrotnej do studentów o działaniach i zamierzeniach czynionych w związku z wynikami ankiet.	Uczelnia prowadzi ankietyzację elektroniczną zgodnie z aktualnymi wymogami
Niezwłoczne usunięcie sytuacji nieodpowiednich	Działania naprawcze skuteczne. Brak uwag tego

związanych z tokiem studiów, dotyczących punktów ujemnych z egzaminów oraz problemów związanych z zajęciami z wychowania fizycznego.	typu
--	------